Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● 26 февраль 1970 йил, пайшанба ◆ № 47 (14.513). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ҚЎЧАТ ЭК, БОҒ ҚИЛ!

ЎЛКАМИЗНИ БОҒЛАРГА БУРКАЙЛИК

Зайниддин ФАХРИДДИНОВ,

Оржоникидзе районидаги Ленин номли колхоз боғбони, республикада хизмат кўрсатган агроном

ИНСОН дунёга келибдики, яхши ният билан кўчат экади, боғ-роғлар яратади. Бунинг фазилати жуда катта: унинг сахий қўли билан ерга қадалган кўчат униб-ўсгач, одамлар мевасидан баҳраманд бўлишади, соясида ҳузур қилиб ҳордиқ чиқаришади. «Кўчат эккан — мурадига етган», деган нақлнинг мазмуни ҳам худди ана шунда!

Серқуёш республикамиз — боғ-роғлар ўлкаси. Унинг олтин тупроғида унаётган ноз-неъматлар минг дардга шифо беради, миллион-миллион кишиларнинг кўнглини хушнуд этади, юрагига дармон бўлади. Бобокалонларимиз мерос қолдирганидек, **Ўзбекистон тупроғига ниҳол қадаган киши албатта унинг ҳузур-ҳаловатини кўради. Нега десангиз, бизнинг еримиз ҳам, сувимиз ҳам, қуёшимиз ҳам, табиатимиз ҳам шунга жуда мос келади.**

Бизда боғлар етарлими?

Халқимизнинг ўсиб бораётган эҳтиёжларини назарда тутганимизда, бу саволга кам, деб жавоб беришимиз мумкин. Чунки, одамлар учун биз йилнинг тўрт фаслида ҳам сабзавот, мева-чева ва бошқа ноз-неъматлар етиштириб бериш тўғрисида ўйламоғимиз, шу ҳақда қайғуришимиз керак. Бироқ, аҳолининг ўсиб бораётган талабларини ҳали тўла-тўкис қондира олаётганимиз йўқ.

Бу йил баҳор барвақт келяпти. Бу эса дала ишларини қизитиб юбориш билан бирга, кўчат ўтқазиш учун жуда катта қулайликлар яратилаётганлигидан далолат беради. Шу кеча-кундузда кўчат эккан киши ниҳолларни тез ва яхши ундириб олади. Ҳа, халқимиз баҳорда кўчат ўтқазишга одатланиб қолган.

Ўзбек халқи машҳур боғбонларни, қўли гул одамларни жуда кўп кўрган ва улар билан ҳақли равишда фахрланади. Тўқайзор ўрнида чаманзор барпо этган, бўм-бўш ётган ерларни боғларга бурқаган, бизга жуда кўп боғ қолдирган Усмон ота Юсуповни ким танимайди дейсиз. Бутун умрини, қайноқ фаолиятини инсон саломатлигига сарф этиб келаётган, гўзаллик, кўркамлик ошиғи, боғлар мураббийси Ризамат ота Мусамуҳамедовни айтмайсизми! Мирзачўлнинг шўрхок ерларида боғлар яратиб, мевасини бутун элга кўз-кўз қилдирган Сайфиддин ота Эшонхоновни-чи! Буларнинг ҳаммаси эл-юрт фаровонлиги деб, ўлкамиз мангу боғлар оғушида яшнаб турсин деб, яхши ният билан кўчат эккан, боғлар яратган бузруквор соҳибкорлардир.

Биз ана шу олижаноб отахонларнинг шогирдларимиз ва уларнинг ишига содиқ бўлиб қолишимиз, бутун ўлкамизни боғ-роғларга буркаш учун куч-ғайратимизни, билим-тажрибамизни аямасдан меҳнат қилишимиз даркор. Шу хусусда мен халқимизни йил — ўн икки ой мобайнида ноз-неъматлар билан таъминлаб туриш учун нималар қилиш зарурлиги тўғрисида гапирмоқчи эдим.

Янги узилган мева, сабзавот, лимон, апельсин ва бошқа ноз-неъматлар инсон учун ҳамиша зарур. Айниқса, химизаторлар, механизаторларимиз турли заҳарли дориворлар, ҳар хил препаратлар орасида бўлиб туришади. Эҳтиёт бўлинмаса, бу дориворлар уларнинг соғлиғига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Бундай ҳолларда лимон, апельсин, мандарин каби шифобахш мевалар истеъмол қилинса, ҳар қандай зарарланишнинг олдини олиш имконияти туғилади. Шундай экан, **ҳар бир колхоз ва совхозда теплица хўжалиги бўлиши ва унда кўпроқ субтропик ўсимликлар ўстирилиши жуда-жуда зарурдир. Чунки, биз инсон саломатлигини ҳамиша қўриқлашимиз, унинг баракали меҳнат қилиши учун ҳеч нарсани аямаслигимиз керак.** Ҳаётнинг ўзи ҳам буни кўрсатиб турибди.

Одатда субтропик ўсимликлар мевасини бизга Грузиядан ва бошқа жойлардан келтиришади. Ихлос билан сотиб оламиз, иштаҳа билан истеъмол қиламиз, минг дардга даво беради, деб мақтаймиз ҳам. Буларнинг ҳаммаси тўғри. Лекин ўз-ўзидан шундай савол туғилади:

— Ўзбекистоннинг иқлим шароити Грузияникидан қолишадими?

Албатта, йўқ. **Бизда кўпинча қишда ҳам қуёш чарақлаб туради. Субтропик ўсимликларнинг ривожланиши учун иссиқлик ҳарорати ҳам етарли.** Ахир, ипак-пахта етиштирадиган Ўзбекистонимизда наҳотки, лимон, апельсин ва бошқа ўсимликлардан кутилган ҳосилни олиш мумкин бўлмаса? Ҳаммаси мумкин. Аммо, бунинг учун қунт керак, жон ачитиш керак.

Колхозимизнинг бу соҳадаги ишларидан шуларни айтмоқчиман. 1949 йили бизда ҳам лимон экишга киришилди. Лекин кутилган натижага эришилмагач, теплицаларни бузиб ташламоқчи бўлишди. Бир неча йил ўтиб кетди. Аммо, бу ўсимлик бизнинг шароитимизда ҳам яхши ривожланиб, ҳосил беришига кўзим етарди. Шунга кўра, колхоз раҳбарларига мурожаат қилиб, лимон етиштириш ишини менга топширишларини илтимос қилдим. Теплица қуриб Грузиядан келтирилган лимон дарахтларини парвариш қилишга киришдим.

Очиғини айтсам, дастлабки вақтларда жуда кўп қийинчиликларга дуч келдим. Бироқ умидсизланмадим. Ўша лимон дарахтларини пайванд қила бошладим. Лимоннинг «Меъёр» нави бизнинг шароитимизга жуда мос келди. Шу навни дадиллик билан кўпайтиравердим. Натижа кутилганидан ҳам яхши бўлди: ўн етти ёшли **ҳар бир дарахтдан 1300 тадан лимон териб олдим.** Шундан сўнг лимон навларини янада яхшилаш устида иш олиб бордим. «Новогрузин» навига «Меъёр»ни пайванд қилиб, 1965 йили «Ф-1 Тошкент» навли лимон яратдим. Бундай дарахтлардан олинган ҳар дона лимоннинг оғирлиги 700 граммдан ошиб кетди.

Улуғ доҳиймиз Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига муносиб туҳфа тайёрлашни кўпдан буён орзу қилиб юрардим. Шу мақсадда лимоннинг янги навини яратишга аҳд қилдим. 1967 йилдан бошлаб **«Новогрузин» навига «Новоафон» навли лимонни пайванд қилиб, «Ф-2 юбилейний» навини вужудга келтирдим.** Бу навли лимон Ўзбекистон шароитига жуда-жуда мос келади. Биринчидан, у конвейер усулида, яъни **йил бўйи бетиним ҳосил бераверади.** Дарахт бир томондан гуллаб келаверса, иккинчи томондан бу гуллар мевага айланаверади, яна бир томондан мевалар етилаверса, тағин шу мевалар пишиб келаверади. Яна шуниси афзалки, **юбилейга атаб яратилган ана шу нав дарахтдан олинган ҳар дона лимоннинг оғирлиги бир килограммдан ҳам зиёд келяпти.** Бунинг устига лимони сервитамин, сершира, пўстлоғигача ширин, таркибида инсон соғлиғи учун жуда кўп хилма-хил витаминлар бор.

Юбилейга атаб чиқарилган янги навли лимоннинг тағин бир ажойиб хусусияти шундаки, унинг қаламчаси ҳам тез илдиз олади ва бир йилда ҳосилга киради. Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон», «Коммунист» колхозларида ҳам шу навли лимон ўстиришга ёрдам беряпмиз. Уни республикадаги барча хўжаликларда ўстирса бўлади. Айниқса, **Сурхондарё, Қашқадарё ва Бухоро областларида лимон ўстириш учун жуда катта имкониятлар бор. Ер ости сувлари чуқур жойлашган, шўр босмаган майдонларда энини 4 метр қилиб олиб, траншеялар қазиб лимон дарахтларини теплицаларда бемалол ўстираверса бўлади.**

Колхозимиз теплицасида Аҳмад Мирзаев билан икковимиз ишлаймиз. Ўтган йили 600 квадрат метр ердан 10,5 минг сўм даромад келтирдик. Меҳнаткашларга 14 минг дона лимон етказиб бердик. Бу йил 20-25 мингта лимон сотишга ваъда қилганмиз.

Лимон етиштиришнинг афзалликлари катта. Айтайлик, **сабзавот етиштириш учун теплица қурилишига 1000 сўм кетадиган бўлса, лимон ўстириш учун теплица қурилишига 400 сўм сарфланади, холос. Бундан ташқари иситиш трубалари ҳам 60 процент кам кетади.** Бу теплица 2 йилда барча харажатларни қоплаб, хўжаликка даромад келтиради.

Бизда субтропик ўсимликлар ўстириш бўйича кадрлар тайёрлашга ҳам алоҳида эътибор берилмоқда. 1968 йили Тимирязев номли 25-мактабнинг ўқувчиларидан 10 кишини теплица иши билан шуғулланишга таклиф этдик.

Бу йил колхоз теплицаси тағин 10 гектарга кенгайтирилади. 33-кўчма механизациялашган колонна 3 гектар майдонда теплица қурилишини бошлаб юборди. 6 гектар ерда эса янги йиғма теплица қурилиб, автоматик равишда ишлашга мослаштирилади. Бу теплицаларда ҳозир тажриба орттираётган мактаб болалари ҳам иш олиб боришади.

Гул ихлосмандлари жуда кўплигини эътиборга олиб, биз турли-туман муаттар ҳид тарқатувчи гуллар ҳам ўстиряпмиз. «Цикламин», «Цинирария», «Геран», «Уятчан келин», «Ўлмайдиган гул», «Амалирус» сингари гулларнинг 30 хилдан кўпроғини ўстириб, қишин-ёзин шаҳарга чиқариб турибмиз. Хотин-қизларнинг халқаро байрами — 8 мартга қадар «Глодиолус» гулини армуғон этмоқчимиз.

Республикамизнинг ҳамма бурчакларида ям-яшил дарахтзорларни, мевазор боғ-роғларни, субтропик ўсимликларни кўпайтириш учун жуда катта имкониятлар бор. Ҳамма гап ана шу қулайликлардан оқилона фойдаланишда қолган. Ҳозирги ғанимат кунларнинг ҳар бир дақиқасидан самарали фойдаланиб, ҳамма жойда кўчат ўтқазишни оммавий равишда қизитиб юборайлик, хўжаликларда теплицалар қурилишига киришайлик.

Ўлкамизни боғу бўстонларга айлантириш умумхалқ иши бўлиб қолсин. Халқимиз, Ватанимиз бу боғлардан баҳра олиб, соҳибкорига, боғбонига балли, десин! Одам ўз ҳаётида яхши ном қолдириши керак, кўркам боғ-бўстонлар яратиб, инсоннинг кайфиятини чоғ этганга нима етсин!

КОНИМЕХ районидаги «Коммунизм» колхозининг яйловлари Қизилқумда жойлашган. Қуй-қўзилар қишин-ёзин ана шу яйловларда боқилади. Тажрибали чўпон Норбой Тоҳирбеков дўстлари даврасида пешқадамликни эгаллаб келаётир. У бу йил отаридаги совлиқларнинг ҳар юз бошидан 150 тадан қўзи олиш учун курашмоқда.

А. Горокрик ва А. Усмонов фотоси (ЎзТАГ).

ҚОРАКЎЛ ТЕРИ ТАЙЁРЛАШ БОШЛАНДИ

ҚАРШИ. Қашқадарёдаги «Облзаготскотооткорм» трестининг ихтисослаштирилган хўжаликларида қоракўлча тайёрлаш бошланди. Одатдаги қоракўлдан ўзининг нозиклиги ва майинлиги билан ажралиб турадиган сур ва кўк терилар дастлабки қайта ишлашга келтирилди.

Трест хўжаликлари халқаро бозорда жуда манзур бўлган бу қимматбаҳо терини тайёрлаш билан бир неча йилдан бери шуғулланади.

ЯХШИ СУТ УЧУН МУКОФОТЛАР

ПОЙТАХТ областининг бир қанча колхоз ва совхозлари ҳисобига ўтган йили давлатга сотилган юқори сифатли маҳсулот учун Тошкент сут комбинати 145 минг сўм қўшимча мукофот ўтказди. Юқори Чирчиқдаги «Политотдел», Свердлов номли колхозлардан, Оққўрғон, Ўрта Чирчиқ районларидаги кўпгина хўжаликлардан келтирилган сут қайта ишланганда уларнинг таркибидаги кислота миқдори белгиланганидан кам бўлиб чиқди. Хўжаликлар бунинг учун корхонанинг аввал тўлаган харид нархларига қўшимча равишда каттагина ҳақ олдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОБЛАСТЛАРИДА БЕДА ЭКИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА

1970 йил 25 февралга бўлган.

МАЪЛУМОТ

(гектар ҳисобида)

Биринчи стун — областлар; иккинчи стун — беда экиш плани; учинчи стун — экилган майдон; тўртинчи стун — планнинг бажарилиш проценти; бешинчи стун — шу жумладан, бошқа экинларга аралаштириб экилган беда:

Фарғона	11000	1508	13,7	1333
Бухоро	11000	1398	12,7	1369
Самарқанд	12000	1390	11,6	708
Наманган	9000	953	10,6	953
Сирдарё	22000	1396	6,3	469
Қашқадарё	7500	444	5,9	184
Андижон	10500	580	5,5	560
Тошкент	13000	569	4,3	393
Сурхондарё	8000	345	4,3	335
Хоразм	6000	—	—	—
ҚҚ АССР	10000	—	—	—
Республика бўйича:	120000	8583	7,2	6304

САБЗАВОТ ЭКИЛЯПТИ

ҚИБРАЙ (Тошкент области). Ўзбекистондаги энг катта иҳтисослаштирилган сабзавоткор Оржоникидзе райони хўжаликлари дастлабки гектарларга уруғ ташлай бошладилар. Улар пиёз, редиска, сабзи, қизил лавлаги экишга киришдилар.

Бу йил Тошкент области 5 минг гектар ерга, яъни бултургидан 500 гектар кўп майдонга сабзавот экади. Эрта кўкламда пайкаллардан пойтахт бозорларига 2 минг тонна янги узилган сабзавот келтириш мўлжаллаб қўйилди.

Колхоз ва совхозлар гектар бошига 40 тоннагача ҳосил берувчи тезпишар карам навларини очиқ ерга эка бошлади.

* * *

ЎЗБЕКИСТОННИНГ жанубий районлари кетидан шимолий районлари ҳам сабзавот эка бошлади. Ҳозир Фарғона, Самарқанд ва бошқа областларнинг колхоз ва совхозлари шу экинларни экишга киришди. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигида Ўзбекистон телеграф агентлигининг мухбирига шуни хабар қилишди. Республика марказий статистика бошқармасининг кўклам ишларининг бориши тўғрисидаги дастлабки маълумоти ёзилди. Ўзбекистонда дастлабки икки минг гектар ерга эртаги сабзавот уруғи ташланди.

Хўжаликлар эрта экиш туфайли апрель ойидаёқ эртаги экинлар ҳосилини йиғиштиришга кириша оладилар. Шу вақтга келиб пиёз ҳам пишади. Августда сепиб қўйилган пиёз қишдан яхши чиқиб, дуркун ўса бошлади. Сурхандарё, Тошкент, Қашқадарё областларининг колхоз ва совхозлари эртаги картошка экмоқда.

Деҳқонлар билан тайёрловчилар сабзавот ҳосилини кутиб олишга тайёргарлик кўра бошладилар. Колхоз ва совхозлар эртаги сабзавотни республика шаҳарлари ва саноат марказларининг савдо тармоқларига илдам етказиб бермоқ учун уни даланинг ўзидан бевосита магазинга ташиб берадилар. Шу тариқа сабзавот уринмай янгилигича истеъмолчиларга етиб келади.

БЕКОБОД МЕТАЛЛУРГЛАРИ ИЗИДАН

ТАШАББУС ЧОРЛАЙДИ

Бекобод металлургларининг ватанпарварлик ташаббуси Андижон саноатчиларини ҳам ташаббусга чорлади. «Меҳнат зафарларимиз Ленин юбилейига!» Областдаги қатор корхоналарнинг коллективлари ана шундай шиорни ўртага ташладилар.

«Жанубий оламушук» нефть кони, бадиий буюмлар фабрикаси ва Андижондаги Октябрь 50 йиллиги номли 112-автобаза коллективлари «Сен Ленин юбилейига қандай совға тайёрлаяпсан?» деган мурожаат билан чиқдилар. Андижон область партия комитети уларнинг қимматли ташаббусини қўллаб-қувватлаш ва кенг оммалаштириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Бадиий буюмлар фабрикасининг коллективи ўтган йили пландан ташқари 351 минг сўмлик маҳсулот реализация қилган эди. Ташаббускорлар беш йиллик планни 5 октябргача, 1970 йил планини эса 22 декабргача бажарамиз ва пландан ташқари 200 минг сўмлик маҳсулот реализация қиламиз, дейишяпти. Тўрт ойлик планни улуғ Ленин туғилган куннинг 100 йиллигигача бажариш ва ой охиригача планга қўшимча равишда 162 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланди.

Янги техникага кенг йўл очиб берилади. Меҳнат унумдорлиги бултур эришилган даражага нисбатан 2 процент юқори кўтарилади. Чиқиндилардан 16 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади. Хом ашё ва химикатлардан тежаб-тергаб фойдаланиш учун қизғин юриш бошланди. Йил охиригача 9 минг сўмлик маблағ тежалади. Маҳсулотнинг таннархини камайтириш йўли билан 25 минг сўм иқтисод қилинади.

Фабрика коллективи яна бир қутлуғ ишга қўл урди. Улар юбилей йилида янги нусхада 30 хил маҳсулот ишлаб чиқаришга бел боғладилар.

Фабрика янги бинога кўчиб ўтди. Шу муносабат билан ишлаб чиқариш цехлари қайта жиҳозланмоқда. Март ойигача 220 та янги ускуна ўрнатилади. Бу ҳол ишчиларнинг малакасини оширишни тақозо қилади. Фабрика маъмурияти ва партия ташкилоти ана шуни эътиборга олиб 160 дан ортиқ ёш ишчи кадрлар тайёрлашни жанговар вазифа қилиб қўйди.

Мусобақа байроғини баланд кўтариб ишлаётган фабрика коллективи дастлабки ғалабани қўлга киритди. Январь ойи муваффақиятли якунланди.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДА 24 соат

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ Н. В. ПОДГОРНИЙНИНГ ЭРОНГА ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИГА ДОИР

Эрон шаҳаншоҳи Муҳаммад Ризо Паҳлавий ҳазрат олийларининг таклифига биноан, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний 1970 йил март ойининг иккинчи ярмида расмий визит билан Эронга боради.

А. А. ГРОМИКОНИНГ БЕРЛИНДА БЎЛИШИ

✦ БЕРЛИН, 25 февраль. (ТАСС). Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат кенгашининг Раиси Вальтер Ульбрихт ва ГДР Министрлар Советининг Раиси Вилли Штоф давлат кенгаши қароргоҳида СССР ташқи ишлар министри А. А. Громикони қабул қилдилар ва у билан батафсил фикрлашиб олдилар.

ГДР билан СССР ўртасида дўстлик, ўзаро ёрдам ва ҳамкорлик шартномаси руҳида ўтган самимий суҳбат муҳокама қилинган барча масалалар юзасидан томонларнинг тамомила бир фикрда эканлигини кўрсатди.

СОВЕТ — МАРОКАШ ҲАМКОРЛИГИ

✦ 24 февралда Москвада иқтисодий ва илмий — техника ҳамкорлиги бўйича доимий Совет — Марокаш ҳукуматлараро комиссия тузиш тўғрисидаги битим имзоланди.

Шу куни комиссиянинг биринчи ялпи мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда савдо, иқтисодий ва илмий-техника алоқалари тўғрисида Совет — Марокаш битимларининг қандай бажарилаётганлиги, шунингдек бу соҳалардаги ҳамкорликни янада ривожлантириш перспективалари муҳокама қилинди.

ЎҚУВЧИ ҚИЗ — РЕСПУБЛИКА ЧЕМПИОНИ

✦ «Старт» спорт клубининг аъзоси, 7-синф ўқувчиси Ирина Коршунова бадиий гимнастика бўйича қизлар орасида республика абсолют чемпиони бўлди. У «Пахтакор» спорт базасида бўлиб ўтган республика шахсий команда биринчилигида энг кўп балл олди. Иккинчи ва учинчи ўринларни ҳам тошкентлик ўқувчи қизлар Наташа Тожибоева ва Ольга Дудкина эгалладилар. Уларнинг ҳаммаси спорт мастери программасини бажардилар. (ЎзТАГ).

ҚАРДОШЛИК МАДҲИЯСИ

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

МЕН 1966 йилнинг апрелида Тошкентда бўлган эдим. Ўзбекистонда белорус маданияти кунлари ўтказилмоқда эди. Бу ажойиб ўлкадаги кўпгина шаҳар ва қишлоқларнинг аҳолиси билан учрашувлар халқлар дўстлигининг байрами тариқасида зўр хурсандлик билан ўтмоқда эди. Республика бўйлаб қилинган сафардан 25 апрелда қайтиб келдик. 26 апрель эрта саҳарда эса мен «Тошкент» меҳмонхонасида бир нима жуда қаттиқ туртгандек уйғониб кетдим. Тоғларнинг бирон жойида ёки шу ерда, шаҳарда бирор нима портламадимикан, деган фикр бир онда хаёлимдан ўтди. Лекин қаттиқ турткі яна такрорланди. Деразаларнинг ойналари жаранглаб кетди. Ваннахонада нимадир тушиб кетиб, чил-парчин бўлди. Бу — зилзила эканлигини пайқадим.

Кейин биз ўртоқлар билан шаҳарни айланиб чиқдик, ағдарилиб тушган биноларни ва чодирларга жойлашиб олган оилаларни кўрдик. Ҳамма севган серқуёш Тошкент бошига тушган табиий офатнинг бутун ёвуз кучини ҳис қилдик. Лекин шундай бўлса ҳам ҳеч қандай ваҳима, ҳеч қандай умидсизлик бўлмади. Шаҳар ўзининг бир маромдаги ишчан ҳаёти билан яшайверди. Олдиндан мўлжаллаб қўйилганидек кечқурун Навоий номидаги Катта театр биносида Ўзбекистондаги белорус маданияти ҳафтасининг якунловчи кечаси ўтказилди. Шу пайтда яна ер қимирлай бошлади. Театр биноси ларзага келган бўлса ҳам лекин ҳеч ким жойидан қўзғалмади.

Ҳеч қандай кулфат ва бахтсизлик тошкентликларнинг ва бутун ўзбек халқининг руҳини тушира олмаслигини ўша ондаёқ дадил ҳис қилмоқ учун ҳатто шу фактларнинг ўзи ҳам кифоя эди. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати, бутун шаҳар партия, совет ва жамоат ташкилотлари зилзила оқибатларини одатдан ташқари зўр ғайрат билан тугатишга киришдилар.

Табиий офат рўй берганидан кейин бир неча соат ўтгач КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Тошкентга етиб келишди... Ватанимиз халқларининг Ўзбекистон пойтахтини қайта тиклашдан иборат қаҳрамонлик эпопеяси бошланди.

Бу ишлар қандай олиб борилганлиги, КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг «Тошкент шаҳридаги зилзила оқибатларини тугатишда Ўзбекистон ССРга ёрдам кўрсатиш тўғрисида»ги қарори қандай амалга оширилганлиги Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг қарори билан нашр этилган китобда ҳикоя қилинади. Мен бу китобни тўлқинланиб ва қувониб варақлар эканман, совет халқларининг дўстлиги, совет ватанпарварлиги, қардошларча ўзаро ёрдамлашиш нақадар қудратли, нақадар ҳаётбахш куч эканлигига қайта ва қайта ишонч ҳосил қилавердим!

Л. И. Брежнев Ўзбекистон партия активининг 1966 йил 28 апрелдаги йиғилишида сўзга чиқиб бундай деди:

«Ўзларингизга маълумки, бир қанча иттифоқдош республикалар ва мамлакатимиз областлари Тошкентга мадад юборишга тайёр эканликларини билдирдилар. Совет кишиларининг сизларга ёрдам кўрсатиш йўлидаги бу интилишига ташкилий тус берилади. Шу сабабли биз Москва, Ленинград, Россия Федерацияси, Украина, Белоруссия, сизларнинг ҳамма қўшниларингиз, ҳамма республикалар сизларга фақат айрим уйларнигина эмас, шу билан бирга бутун-бутун кварталларни ҳам қуриб бериш мажбуриятини ўз зиммаларига олишларига аминмиз.

Уларнинг ёрдами, ҳукуматнинг ёрдами вайрон бўлган уй-жойларни қайта тиклашгагина имкон бериб қолмасдан, шу билан бирга шаҳарнинг қиёфасини ҳам ўзгартиришга имкон берувчи асосий ва ҳал қилувчи куч бўлиб қолади, деб ҳисоблаймиз. Образли қилиб айтганда, бу ишлар тағин ҳам чиройлироқ, тағин ҳам бақувватроқ янги Тошкентнинг бошланиши бўлади, бу янги Тошкент энди ҳеч қандай зилзиладан қўрқмайдиган бўлиб қолади».

Шундан бери орадан тўрт йил чамаси вақт ўтди. Тошкентда 3 миллион 200 минг квадрат метр уй-жой бино қилинди, юзлаб саноат объектлари, қурилиш индустрияси, савдо, умумий овқатланиш объектлари, маданий-маиший хизмат кўрсатиш, коммунал хўжалик, соғлиқни сақлаш объектлари қурилди. Москваликлар квартали, ленинградликлар, украиналиклар квартали, белоруссияликлар квартали деб шартли номлар берилган кварталлар пайдо бўлди. Китобда берилган бир суратни кўриб жуда ҳаяжонландим. Шу суратда миллий нақшлар солинган катта чиройли уй тасвирланган ва шу уй деворларига ёпиштирилган ғишт билан қуйидаги сўзлар ёзилган: «Тошкентликлар бахтиёр яшасин деб белорус халқининг туҳфаси. 1967». Бу сўзларнинг маъноси бениҳоя равшан ва уларни шарҳлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Яна шуни ҳам айтишим мумкинки, тўпламда берилган суратларнинг деярли ҳаммаси изоҳ талаб қилмайди. Ҳамма нарса лўнда кўриниб турибди. Шаҳар марказида палаткалар турган жойларнинг ўрнида кўркам ва азим биноларнинг кварталлари қад кўтарди. Вайроналар ўрнида хиёбонлар, майдонлар пайдо бўлди.

Тошкент эпопеясини муносиб ҳикоя қилиб бермоқ учун жилт китоблар ёзиш лозим бўлади. Бундай китоблар ёзилади албатта. Биз тақриз қилаётган тўпламда эса совет халқининг қаҳрамонона меҳнатини ва олийҳиммат ватанпарварлигини кўрсатувчи баъзи материаллргина берилган, холос. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. Новиковнинг гапларини ўқиб, барча қардош иттифоқдош республикаларнинг партия раҳбарлари айтган сўзларнинг мағзини чақиб, Ўзбекистон халқ шоирлари Зулфия билан Уйғуннинг, ўзимизнинг Петрус Бровьканинг, москвалик Юлия Друнинанинг ҳаяжонли сатрларидаги дил ҳароратини ҳис қилиб, «Қаҳрамонона йиллар хроникаси»ни варақлаб бизнинг халқларимиз қўлни-қўлга бериб чоризмни штурм қилганликларини, фашистлар босқини йилларида ёнма-ён туриб Ватанни ҳимоя қилганликларини, урушдан сўнг халқ хўжалигини қардошларча дўстлик билан ҳамжиҳат бўлиб қайта тиклаганликларини беихтиёр эсга олдим. Совет Иттифоқи халқларининг дўстлик алоқалари ҳозирги кунда нечоғлиқ ривожланиб ва мустаҳкамланиб бораётганлигини, қардош халқларимиздан бирининг бошига тушган кулфат оқибатларини тугатишда совет кишиларининг қардошларча бирдамлиги нақадар ёрқин намоён бўлиб, қарор топаётганлигини тўплам ҳикоя қилиб беради ва яққол кўрсатади. Бу китобни ҳамма ўқиб чиқиши керак. Бу китоб Ленин ғоялари тантанасининг бутун улуғворлигини кўришга ёрдам берувчи китобларнинг бири.

Алексей КУЛАКОВСКИЙ,
Минск шаҳри.
(«ПРАВДА», 25 февраль).

«Ташкент — город братства». Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг нашриёти. Тошкент. 1969.

ЖУРНАЛЛАР ҲИКОЯСИ

КАШИНОДАГИ СУРАТ

Кашино қишлоғида яшовчи кекса колхозчи Иван Степанович Ошмариннинг уйида нодир бир расм сақланади. В. И. Ленин билан Н. К. Крупская 1920 йилда биринчи қишлоқ электр станцияси ишга туширилган пайтда кашиноликлар билан эсдалик учун расмга тушган эдилар. Гитлерчилар уруш йилларида Кашинони куйдириб юборганларида Иван Степанович бу азиз расмни ерга кўмиб, яшириб қўйган эди. Шунинг учун ҳам унинг бир чеккасига сал доғ тушган. Расмда Ильич билан ёнма-ён Иван Степановичнинг фамилиядоши, қопқора соқолли, қишлоқ Советининг ўша пайтдаги раиси Ошмарин ўтирибди. Иван Степанович ҳам расмда Ленин билан ёнма-ён тушган.

Кашино музейида ўша тантанага қатнашишни илтимос қилиб ёзилган таклиф билети ҳам сақланяпти. Унда шундай ёзилган:

«Гражданин Ленинга.

Ҳурматли ўртоқ!

Уртоқлик правлениеси маълум қиладики, 1920 йилнинг 14 ноябрида Кашино қишлоғи электр нури билан ёритила бошлайди. Шу қувончимизга шерик бўлишингизни, деҳқон хонадонларининг электр чироғи билан ёритилишини кўришингизни жуда-жуда илтимос қиламиз. Ваҳолонки, деҳқонлар буни чор ҳокимияти даврида хаёлларига ҳам келтира олмас эдилар. Албатта келинг.

Тантана кун тартиби.

1. Эрталаб соат 7 дан бошлаб ака-ука З ва К. Кашинлар уйида меҳмонларни қабул қилиш.

2. Соат 4 да митинг. Оркестр ҳам бўлади, «Интернационал» ижро этилади.

3. Кечки соат 6 да тушлик,

4. Кечки соат 8 да қишлоқ ёшлари ижросида балет».

Ўша йилларда деҳқонлар билан қандай мавзуда суҳбат бўлиши ҳаммага аён эди. Қачон уруш тугайди? Қачон чит, керосин, совун кўпаяди? Нима учун ёғ жувозларини бекитиб қўйишди?

Ильич ҳамма саволларга атрофлича жавоб берди, ёғ жувозини эса ўша заҳотиёқ очишга буйруқ қилди. Шунингдек, Ильич деҳқонлардан шудгор ҳақида ва бошқа масалалар ҳақида суриштиради.

Қош қорая бошлади. Фотограф Федор Васильевич Феофанов, расмга тушишга шошилиш керак, бўлмаса қоронғи бўлиб қолади, деб қистади. Ҳамма ўрнидан туриб кўчага чиқди. 250 га яқин кишини жой-жойига қўйгунча фотограф ҳам роса терлади. Охири у аппаратини чиқ этиб босди ва шундан кейин сал нарироққа бориб яна бир расм олди. Шундай қилиб ўшанда В. И. Лениннинг икки хил расми олиниб қолди. Биринчисида В. И. Ленин йирик тушган, у расмни ҳозир газета ва альбомлар орқали ҳамма билади. Ленин Ильичнинг 250 киши орасида кичкина бўлиб тушган расми эса фақат кашинолик колхозчи уйида сақланмоқда.

(«Агитатор»).

ДОҲИЙ ДАСТХАТИ

Утган асрнинг 90-йилларида В. И. Ленин Фанлар академияси кутубхонасига тез-тез кириб турар эди. Доҳий бу маърифат даргоҳига 1917 йилда ҳам кириб, 2 соатдан ортиқ вақт давомида цензура таъқиқлаган А. И. Герцен, Л. Н. Толстой, А. М. Горький, В. Г. Короленколарнинг асарлари билан танишиб чиқади. Худди шу жойда ленинча «Искра», «Коммунистик манифест» ва Август Бебель, Г. В. Плехановларнинг асарлари ҳам бор эди...

Бўлим юритувчиси В. И. Срезневский Ильичга юқорида айтилган адабиётлардан ташқари, қимматбаҳо ёдгорликлар: қадимий қўл ёзмалардаги иллюстрациялар ва ажойиб миниатюраларни ҳам кўрсатади. Кутубхонанинг газета ва журнал бўлими Владимир Ильичда катта қизиқиш уйғотади. У тўлқинланиб: «Қандайин бойлик булар, ҳаммаси ҳам зарур нарсалар» деб қайта-қайта такрорлайди.

Фанлар академияси кутубхонаси саҳийлигидан баҳра олиш Ульяновлар оиласи учун одат тусига кириб қолган эди. Профессор А. И. Малеин «1856—1909 йилларда чет кишилар ва китобхонлар учун тутилган альбомни кўздан кечира туриб, унда Александр Ильич Ульяновнинг имзосини учратади. Маълумки, Александр Ильич чор ҳукумати томонидан қатл этилган эди.

Кейинчалик «Альбом»да В. И. Лениннинг ҳам дастхати топилади. «Фан» графасига китобхон нима билан шуғулланишини ёзиши зарур бўлган стунга Ильич 1894 йилда «Политэкономия» деб ёзиб қўйган экан.

Ленин Лениннинг альбомдаги энг биринчи дастхати 1891 йилда ёзилган экан. Альбом саҳифаларининг бирига Ильич «Влад. Ульянов» деб имзо чеккан. Кейин қайси предмет билан шуғулланади, деган стунга политэкономия ва статистика деб ёзган.

В. И. Лениннинг Фанлар академияси кутубхонаси билан алоқаси ҳатто у турмадалик вақтида ҳам тўхтамайди. Қамоқда туриб Владимир Ильич ўзининг «Россияда капитализмнинг ривожланиши» деган илмий асарини ёзган эди. Статистика бўйича зарур китобларни эса турмага Анна Ильинична олиб кирар эди. В. И. Лениннинг бошқа синглиси Ольга Ильинична ҳам бу кутубхона мухлисларидан бўлган.

(«Нева»)

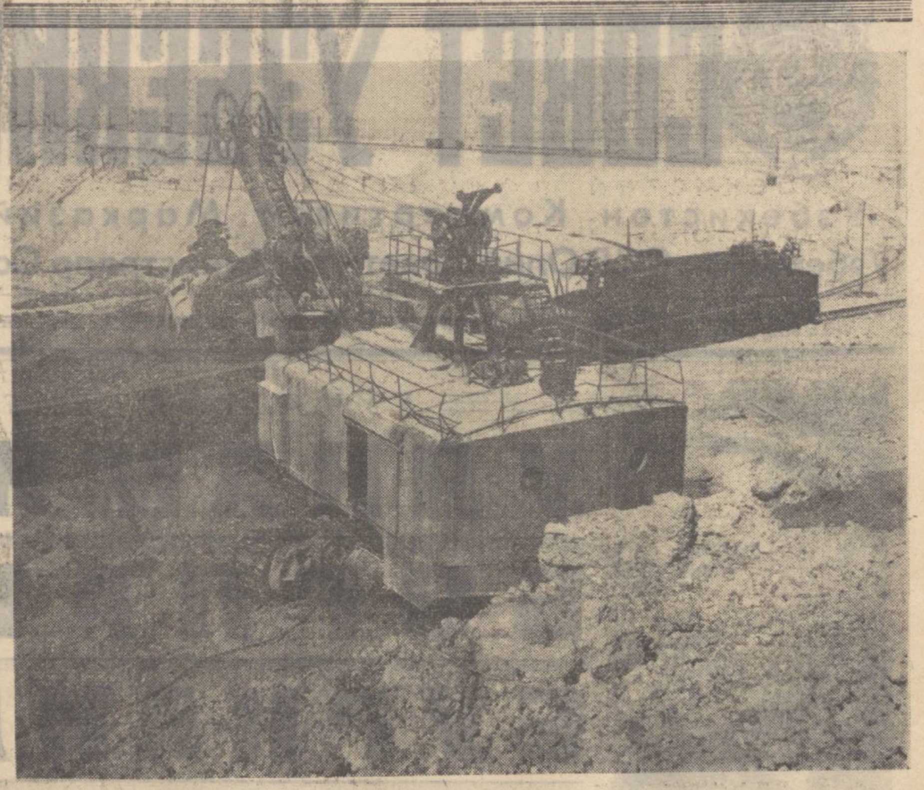

БУНДАН йигирма йил аввал Қурама тоғлари енбағрида геологлар чодир тутишган эди, Уларнинг изидан бу ерга меъморлар, қурувчилар келишди. Янги шаҳар — Олмалиқ бунёд этилди. У Урта Осиё рангли металлургиясининг марказига айланиб қолди. В. И. Ленин номидаги Олмалиқ тоғ металлургия комбинати мамлакат халқ хўжалигига қўрғошин, мис, олтин ва бошқа металлар бераётир. Суратда: Қалмоққир конида маъдан олинмоқда.

Г. ПУН фотоси. (УзТАГ).

АХБОРОТ ЯНГИЛИКЛАР

БИР ХУМ ТАНГА

Раим Маҳмудов трактор билан ерни шудгорлар экан, плуг тишларининг бир нарсага қаттиқ урилганлигини пайқади. У ерга тушиб, думалаб ётган кўзани кўрди. Шуниси қизиқки, бу антиқа идиш атрофида эски тангалар сочилиб ётарди. Тракторчи қадимий ҳарфлар ёзилган бу тангаларни кўтариб, правлениега борди. Маълум бўлишича, Тошкент областининг Бўка районидаги «Ленин йўли» колхозидан топилган бу «бой»лик ўн килограмм оғирликда экан. Колхозчилар тангаларни колхоз ташкил қилиш йиллари ер эгалари бекитишган бўлса керак, деган хулосага келишди.

М. МАҲМУДОВ,
колхозчи.

МАРОҚЛИ СУҲБАТЛАР

Жиззах район ишлаб чиқариш бошқармасида қишлоқ хўжалик ходимларининг семинари ўтказилди. Беш кун давом этган бу йиғинда «оқ олтин» ижодкорлари олимлар, фан кандидатлари, пахта усталарининг турли мавзулардаги қизиқарли суҳбатларини тингладилар. Жумладан «Қишлоқда иқтисодий ишларни такомиллаштириш масалалари», «159-навли пахта агротехникаси, сув бериш нормалари ва муддатлари», «Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш ва унинг иқтисодий самарадорлиги», «Пахтанинг вилт касаллигига қарши кураш тадбирлари» каби темаларда ўқилган лекция ва суҳбатлар йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

П. ТУРОБОВ.

ҲАМЗАГА ҲАЙКАЛ

«Қўқон-ўзбек шеърига қўрғон» деган эди шоир Шайхзода. Яқинда кўҳна Қўқоннинг энг гавжум Тинчлик майдонида революционер шоир Ҳамза Ҳакимзоданинг ҳайкали очилишига бағишланган маросим бўлиб ўтди. Қарийб беш метрдан иборат баландликка бўй чўзган ҳайкал машҳур ҳайкалтарошлар П. Иванов ва Н. Немировскийларнинг лойиҳалари асосида қад кўтарди.

М. ЙЎЛДОШЕВ.

МУНАВВАР ХОНАДОНЛАР

Қашқадарё областининг «Нишон» давлат наслчилик заводида 350 киловатт қувватга эга бўлган электр станция фойдаланишга топширилди. Энди ишга туширилган янги нурхона чорвадорларнинг 500 дан зиёд хонадонини мунаввар этмоқда. Китоб районида эса «Партия XIX съезди» колхозининг «Кўсам» қишлоғи йил сайин чирой очмоқда. Бу ерда сўнгги йиллар мобайнида 360 ўқувчига мўлжалланган мактаб, 90 ўринли болалар боғчаси, ошхона, новвойхона, маиший хизмат кўрсатиш бўлимлари, «Бахт уйи» ҳамда қишки ва ёзги кинотеатр бинолари қад кўтарди.

М. ПРИМОВ.

АҚЛЛИ МАШИНА

Урта Осиё диспетчерлик бошқармасида янги «БЭСМ» маркали электрон ҳисоблаш машинаси ишга туширилди.

— Мутахассислар монтажлаган бу машина, — дейди электрон ҳисоблаш группасининг раҳбари ўртоқ В. Воробьёв, — ўзининг ўтмишдошларига нисбатан бирмунча мукаммалаштирилган. У республика энергетикларининг ҳисоблаш бўйича қийин вазифаларини осонликча ҳал этишга кўмаклашади. «Ақлли» машина секундига 20 мингдан зиёд операцияни бажара олади. Машинанинг «эслаб» қолиш қобилияти аввалгиларига қараганда бир неча ўн баравар кўплик қилади. Ҳозирги кунда «БЭСМ» Урта Осиё энергетика системалари иш режимини, динамик ва статик жараёнларини ҳисоблашда жуда қўл келмоқда.

М. ҚУРБОНОВ.

ДЕПУТАТ БИЛАН УЧРАШУВ

Каттақўрғонда СССР Олий Советининг депутати, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти О. Содиқов билан сайловчилар учрашдилар. Депутат ўз сайловчиларига халқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг равнақи ҳақида берилган наказларнинг ижроси тўғрисида ҳисобот берди. Йиғилишда шаҳардаги Ленин номли мактаб ўқитувчиси Ҳ. Муқимова, Навоий номли маҳалла комитетининг раиси Р. Лутфуллаев, врач М. Каримов, Куйбишев номли ёғ-мой комбинатининг ишчиси. М. Мирзаев ва бошқалар сўзга чиқиб, янги наказлар топширдилар. Депутат пиллакашлик фабрикаси, шаҳарда олий ўқув юртининг филиалини очиш, стадион ва театр биносини қуриш ишларига кўмаклашадиган бўлди.

Р. САТТОРОВ.

КПСС Марказий Комитети Тезислари — оммага

ЛЕКТОР

Андижон область «Билим» жамияти лекторлари КПСС Марказий Комитетининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаб чиқарилган Тезисларини мунтазам равишда меҳнаткашлар ўртасида тарғиб қилмоқда. «Билим» жамиятида бир воқеанинг гувоҳи бўлдик. Область «Билим» жамияти бошлиғи ҳузурига бир киши кириб келди. У Андижон тикув фабрикасидан эди.

— Ўртоқ Йўлдошев, бизга анчадан бери лектор келмай қўйди, халқ лекцияни соғиниб қолди, деди.

— Нега ундай дейсиз? Сизларда лекция ўқилганига кўп вақт бўлгани йўқ, шекилли.

—Тўғри, яқинда иқтисодий соҳада лекция ўқилган эди. Бироқ кишиларни халқаро аҳвол масалалари ҳам қизиқтирмоқда.

—Жуда яхши, сизларнинг истакларингизни бажо келтириб, халқаро темада лекция ўқувчи лекторни юборамиз, деди у.

Область «Билим» жамиятининг референти ва лектори Низомжон Жамолиддинов ўша ерга жўнаб кетди. Мана у халқаро аҳвол ҳақида лекция ўқимоқда. Фабрика ишчилари лекторнинг сўзларини бошидан охирига қадар зўр диққат билан тинглайди. Лектор харита ёнига борди. Қўлидаги таёқчанинг учи қитъалардан-қитъаларга, мамлакатлардан - мамлакатларга ўтиб туради, тингловчилар олдида жаҳон социалистик системасининг ривожланиши ва мустамлака империясининг емирилиши натижасида жаҳонда юз берган улкан ўзгаришлар манзараси яққол намоён бўлади. Миллий озодлик ҳаракати империализмнинг жаҳон системасига жиддий зарбалар бермоқда. В. И. Ленин таъбири билан айтганда, — дейди у, — мустамлакачилар асрлар давомида «тарихдан четда» сақлаб келган мамлакатлар сиёсат объекти бўлишдан ҳозирги вақтда сиёсатнинг актив қатнашчисига айланди. Шу мамлакатларда социализм ғоялари ва практикасининг обрўйи тез ўсмоқда.

Лектор мустамлака бўлиб келган мамлакатларнинг ўзига хос тарихий хусусиятлари ҳақида кенгроқ тўхталди. Лекция уларда катта таассурот қолдирди.

Коммунист Низомжон Жамолиддинов кўп йиллардан бери Андижон область «Билим» жамиятининг истеъдодли лекторидир.

Меҳнаткашларнинг онгини ошириш, уларни коммунистик жамиятнинг актив қурувчилари қилиб тарбиялашда агитация ва пропаганда, биринчи навбатда кенг халқ оммаси ўртасида тушунтириш ишларини олиб бориш, лекция ва суҳбатлар ўтказиш ғоят катта аҳамиятга эгадир. Буни яхши тушунган Низомжон бутун кучғайратини ана шу шарафли ишга сарфламоқда. Дарҳақиқат У кўпинча областдаги колхоз ва совхоз, узоқ яйловлардаги чарвадорлар ҳузурида ҳамда фабрика-завод, ташкилотларда тез-тез бўлади. Ўша жойларда лекция ўқиш учун олдиндан пухта тайёрланади, ўқийдиган лекциясини содда ва тушунарли қилиб тузади, ҳар бир фактни конкрет мисоллар билан бойитади. У лекция ўқиш учун кишиларнинг маҳсус жойга йиғилишлари ёки клубга тўпланишларини ҳам кутиб ўтирмай кишилар ишлаб турган ерда, дала шийпонларида ва отарларда ҳозир бўлади. У қайси ерда лекция ўтказадиган бўлса, аввало ўша жойнинг ҳаёти билан танишади. Кўзга ташланган ютуқ ва камчиликларни лекция давомида ўртага ташлайди. Натижада у ўқиган лекция таъсирчан, жонли чиқмоқда.

У ўзи ҳақида «мен учун ўқилган лекцияларнинг сони эмас, сифати муҳим. Ҳолбуки «сон» билан юрадиганлар ҳам йўқ эмас. Аммо ишга виждонан ёндошмоқ керак. Ҳар доим марксизм-ленинизм назариясини чуқур эгаллашга, қайта-қайта мутолаа қилишга ҳаракат қиламан. Ўзимнинг сиёсий онгим ва савиямни тинмай бойитиб бораман. Менинг назаримда шундай қилгандагина ўқиган лекцияң мазмунли чиқади ва тингловчиларда катта таассурот қолдиради», дейди.

Ҳақиқатан ҳам лекторнинг гапларида жон бор. Буни у ўз тажрибасидан билади. Низомжон тайёргарликсиз ўтказилган лекцияни азалдан ёмон кўради. Ўзи биронта лекцияга тайёрланар экан, унинг режаси, баён этиш йўлларини обдон ўйлайди. Факт ва рақамлар мағзини чақади. Унга мазмун беради. Шундан кейингина тингловчилар ҳузурига чиқади.

Андижон район Калинин номли колхозда ўтказилган бир лекция ҳамон кўпчиликнинг ёдида. Ўшанда унинг ўқиган темаси қуруқ назариядан иборат бўлмади. Маҳаллий материаллардан фойдаланди. У халқаро аҳвол ҳақида ўқиган лекциясида партия ва ҳукуматимизнинг муҳим қарорлари, дунё воқеалари, қайси мамлакатда қандай муҳим ҳодиса рўй берганлиги билан йиғилганларни таништирди. Бу колхозчиларда катта қизиқиш туғдирди.

Низомжон Жамолиддинов оддий, шу билан бирга оғир ҳаёт йўлини босиб ўтди. У Андижон шаҳрида туғилган, Улуғ Ватан уруши тугаган дастлабки йили шу ерда ўрта мактабни тамомлади, сўнгра сиртдан ўқишга кирди: дастлаб ўқитувчилар институтида, сўнгра Фарғона педагогика институтида ўқиди, кундуз кунлари мактабда ишлаб, кечалари китоб мутолаа қилди. Йил сайин билим ва тажриба орттира борди.

1957 йилда коммунист-ўқитувчи бадиий буюмлар фабрикасида халқаро аҳвол ҳақида лекция ўқиш тўғрисида партия топшириғи олди.

— Узоқ тайёргарлик кўрдим, деб хотирлайди Низомжон Жамолиддинов,—материал тўпладим, одамларга нималар ҳақида гапиришимни ўйлаб чиқдим.

Ўшандан буён қизғин лекторлик меҳнати билан тўлиб-тошган талай йиллар ўтди. Низомжон хилма-хил аудиторияларда — дала шийпонларида, завод клубларида, пропагандистлар, лекторлар ва агитаторлар семинарларида юзларча лекция ўқиди.

Аҳоли ўртасида лекция ўқишни намунали ўтказаётган ширинсуҳан, камтар ва ишчан лектор Низомжон Жамолиддиновнинг хизматлари партия, совет ва жамоатчилик томонидан доим муносиб тақдирланмоқда.

А. РАҲИМОВ,
«Совет Ўзбекистони»
махсус мухбири.

ФАРҒОНА ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИ

Фарғона. («Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбиридан). Бу ерда Фарғона область партия комитетининг навбатдаги пленуми бўлиб ўтди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVII пленумининг республикада пахтачиликни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисидаги қарори ва область партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида область партия комитетининг биринчи секретари Ф. Шамсуддинов доклад қилди.

Область партия комитетининг секретари А. Маҳмудов «Ярославль шаҳар партия ташкилотида партия йиғилишларини ўтказиш практикаси тўғрисида» КПСС Марказий Комитетининг қарори ва область партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида доклад қилди.

Пленумда муҳокама қилинган ҳар иккала масала юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилинди.

Қ. РАҲИМОВ.

НУКУС ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИ

НУКУС. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Бу ерда Нукус шаҳар партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Унда ташкилий масалалар муҳокама қилинди. Қ. Сейтмуродов ишда жиддий камчиликларга йўл қўйгани учун шаҳар партия комитетининг биринчи секретари ва бюро аъзолигидан озод қилинди. Шаҳар партия комитетининг биринчи секретари этиб Р. Бобоназаров сайланди.

Пленумда Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Камолов қатнашиб, нутқ сўзлади. Пленум ишида ҚҚ АССР Олий Советн Президиуми раиси Д. Ешимбетов, Автоном республика Министрлар Советининг раиси Е. Айтмуродов ўртоқлар ҳам қатнашдилар.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

АВТОМАТ ТРАКТОР

Совет Иттифоқидаги йирик массивларни ҳайдашда кучли «Кировец-7» тракторлари ишлатилади, Бу қудратли машина бир кунда 30 гектаргача ерни сифатли ҳайдовдан чиқаради.

Ленинграддаги Киров номли завод мутахассислари Грузия Фанлар академиясининг олимлари билан ҳамкорликда тракторни автоматик усулда бошқариш учун мўлжалланган оптик қурилмани ишлаб чиқдилар. Ҳозир бу асбоб ўрнатилган тракторлар Шимолий Кавказ машина-синов станциясида эксперимент қилинмоқда.

Олимларнинг фикрига кўра, бу автоматик қурилма ёрдамида ишлайдиган тракторлар энг ёмон об-ҳаво шароитларида ҳам ерларни бороналаш, экинларни культивациядан чиқариш ва экиш ишларини бажара олади.

АЗОПРОИТ—ЯНГИ МИНЕРАЛ

Байкалнинг ғарб соҳилида илгари маълум бўлмаган янги минерал топилди. Унинг қора кристаллари 0,5-2 сантиметргача ҳажмга эга. У азопроит деб номланди. СССР Фанлар академияси Сибирь бўлимининг Иркутскдаги ер қатламлари институтида янги минерал рентген усулида текширувдан ва кимёвий анализдан ўтказилди. Маълум бўлишича, азопроит бор кислотаси, титан ва магний сингари нодир бирикмалар группасига, кирар экан.

ЭЛЕКТРОН ТЕРМОМЕТР

Фрунзе номли Сумск машинасозлик заводининг инженери Виктор Василенко ажойиб бир асбоб яратди. У кашф этган янгилик биринчи марта Украинадаги Сумск шаҳрининг тўртинчи шифохонасига қарашли юқумли касалликлар бўлимида синовдан ўтди. Беморнинг ҳароратини билиш учун унинг танасига пластинка қўйишнинг ўзи кифоя қилади. Бунинг учун бор-йўғи 2 секунд вақт кетади.

ГРЭСни МАШИНА ЮРГАЗАДИ

СССРдаги энг йирик қурилишлардан бўлган Славянск ГРЭСи турбиналарини ишга туширишни бошдан-оёқ М7-800 электрон машинаси ўз зиммасига олади. Донбассда қурилаётган бу ГРЭС учун юқоридаги «ақлли» машинани электрон бошқарувчи машиналар илмий-тадқиқот институти мутахассислари ишлаб берганлар. Турбиналарни юргазиш электр станцияси ишидаги муҳим момент ҳисобланади. Мана шу масъулиятли вазифани бажариш учун бир неча юқори малакали диспетчерлар зарур бўларди. М7-800 электрон машинасининг функцияси шу билан чекланмайди. У электр станциядаги мураккаб хўжаликни кузатиб туриш, бошқариш ишларини ҳам бажара олади.

АРКТИКА НЕФТИ

Мутахассисларнинг фикрига кўра, яқин келажакда «қора олтин» —нефть чиқаришни фақат қуруқлик қитъалардагина эмас, балки очиқ денгизларда ҳам амалга ошириш мумкин. Шимолий Муз океанининг остида йирик нефть ва газ сақловчи қатламлар мавжуд. Лекин океан усти қалин музликлар билан қопланиб ётган бир пайтда бу бойликларни қандай қазиб чиқариш мумкин? Геология-минерология фанлари доктори, профессор Михаил Калинконинг фикрича, яна 10 йиллардан сўнг океан нефти ва газини чиқариб олиш бўйича тажриба ишларини бошлаб юбориш мумкин. Қисқа муддатли Қутб ёзи мавсумида, океан юзасини муз қопламаган пайтда махсус пармалаш агрегати ўрнатилган кема ёрдами билан қудуқ қазиш мумкин бўлади.

(АПН).

ТОШКЕНТ: КЕЧА. БУГУН.

ЎҒИТЛАРДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНАЙЛИК

МАМЛАКАТИМИЗДАГИ кимё заводлари қишлоқ хўжалигига хилма-хил маҳсулотлар: гербицидлар, дефолиантлар, десикантлар, ўсимликларнинг зараркунандалари ва касалликларига қарши курашда ишлатиладиган химиявий воситалар ҳамда ўғитлар етказиб бермоқда. Ҳосилдорликни оширишнинг таъсирчан воситаси бўлган минерал ўғитлар кимё саноати қишлоқ хўжалигига етказиб бераётган маҳсулотлар ичида катта салмоққа эга.

1969 йили республикамиз колхоз ва совхозлари экин майдонларига уч миллион тоннадан зиёд минерал ўғитлар солдилар. Бунинг қарийб икки миллион тоннаси азотли ва бир миллион тоннадан кўпроғи фосфорли ўғитлардир.

Умуман мамлакатда, шу жумладан Ўзбекистонда кимё саноати барқ уриб ривожланаётганлиги туфайли колхоз ва совхозларнинг экин майдонларига бунчалик кўп миқдорда минерал ўғитлар солиш мумкин бўлди. Республикамизнинг Чирчиқ, Фарғона, Олмалиқ, Навоий, Самарқанд ва Қўқон шаҳарларида кимё саноатининг йирик корхоналари вужудга келтирилди. Бу корхоналар республика қишлоқ хўжалигини минерал ўғитлар билан тўла таъминлаш қувватига эга. Эндиликда гап ана шу ўғитлардан пахта ва бошқа экинлар ҳосилдорлигини ошириш мақсадида самарали фойдаланишда қолди.

Шу муносабат билан қуйидаги савол туғилади: ҳозирги вақтда ерга солинган минерал ўғитларнинг ўрни қай даражада қопланмоқда, улар қандай фойда келтирмоқда. Агар азот балансидаги икки асосий модда — кирим (ўғитларни ерга солиш) ва чиқим (тупроқдаги озиқ моддаларнинг ҳосил билан чиқиб кетиши) таққослаб кўрилса, биз бир қадар диспропорция борлигини кўрамиз. Кирим моддаси қанча кўп бўлса, чиқим моддаси шунча оз бўлади. Бинобарин, ўғитлар ичида азотдан фойдаланиш коэффициенти камаяди ва ўғитларнинг ўрнини ҳосил билан қоплаш даражаси пасаяди. Бунинг сабаби нимадан иборат? Бунга фақат солинаётган ўғитлар йиллик нормаси ошаётганлиги сабаб бўлмоқдами? Йўқ, бунинг сабаблари кўп.

Озуқ моддаларидан фойдаланиш уларнинг қулайлиги ва тупроқдаги нисбати тўғрилигига боғлиқдир. Бу нисбатни тенглаштиришнинг ва улар тупроқ таркибида кўпроқ бўлишини таъминлашнинг энг тўғри усули — пландаги ҳосилдорликни ҳисобга олган ҳолда ўғитларнинг тақсимланишини табақалаштиришдан иборат. Тажриба материалларини анализ қилиш шуни кўрсатдики, ўғитлар таркибидаги азот ва фосфорнинг оптималь нисбати майдонини ҳисобга олган ҳолда барча турдаги тупроқ учун ўрта ҳисобда 1:0,7 ҳисобланади. Республиканинг планлаштирувчи ташкилотлари олдига ана шу нисбат бўлишига эришиш вазифаси қатъий қилиб қўйилмоқда.

Ўғитларнинг самарадорлиги ҳақида колхоз ва совхозлардан олинган маълумотлар шуни кўрсатмоқдаки, азотнинг фосфорга нисбати юқорида кўрсатилган даражага етказилса пахтанинг ҳосилдорлиги ошади. Шу билан бир қаторда, фосфор толанинг технологик сифатига катта таъсир кўрсатади. СоюзНИХИ ходимлари олиб борган текширишлар шуни кўрсатдики, агар тупроқда фосфор етишмаса толанинг сифати пасаяди ва унинг мустаҳкамлиги камайиб, 4,0-4,1 граммгача келади. Ва аксинча, ерга фосфор кўпроқ солинса, толанинг сифати отбор сортли бўлиб, унинг мустаҳкамлиги 5 граммгача етади.

Кейинги йилларда ерга солинаётган азотли ўғитлар нормаси бир томонлама ошириб юборилганлиги сабабли бу нисбат бузилди. 1969 йили бу нисбат бирмунча тенглашди ва тахминан 1:0,6 ни ташкил этди. Ўтган йили об-ҳаво шароити ноқулай келганлиги ва чигит кеч экилганлиги сабабли ҳосилнинг етилиши анча кечикди. Агар агрономлар ҳатто ана шу ўртача нисбатда ўғитларни далаларга тақсимлаш масаласи билан оператив шуғулланганларида кўпгина кўнгилсиз оқибатларни бартараф этишлари мумкин эди. Фосфорли ўғитлар етишмаган хўжаликлар ва районларда эса азот ва фосфорнинг нисбатини азотли ўғитлар йиллик нормасини оқилона камайтириш йўли билан тенглаштириш мумкин эди.

Бир қатор районларнинг хўжаликлари бу масалага жиддий эътибор бердилар ва 1969 йили юқори ҳосил олдилар. Қашқадарё областидаги Қарши ва Косон районлари, Бухоро, Самарқанд ва бошқа областларнинг айрим районларини ана шулар жумласига киритиш мумкин.

Қарши райони ҳар гектар ерга 164 килограммдан азот ва 73 килограммдан фосфор солиб, 26,7 центнердан пахта олди. Косон районида эса ҳар гектар ерга юқоридаги норма билан азотли ва фосфорли ўғитлар солингани ҳолда 27,2 центнердан ҳосил олинди. Қарши районида ерга солинган ҳар бир килограмм азот ҳисобига 16,3 килограммдан, Косон районида эса 16,6 килограммдан пахта олинди.

Қарши районидаги «Ленин йўли», Чироқчи районидаги Ленин номли ва Хатирчи районидаги Ленин номли колхозлар яхши натижаларга эришдилар. Ана шу хўжаликлар агрохимия картограммаларидан фойдаланиб, азот ва фосфорнинг нисбати умуман республикадагига нисбатан ноқулайроқ бўлишига қарамай, мўл ҳосил олишга эришдилар. Бу хўжаликларда ерга солинган ҳар бир килограмм азот ҳисобига 18 — 19,8 килограммдан пахта олинди.

Айни вақтда Беруний ва Наманган каби районлар азотли ўғитларнинг жуда юқори нормасини (Беруний районида бир гектар ерга 333 килограмм ва Наманган районида 277 килограмм азот солиб) қўлланган ҳолда кам ҳосил олдилар. Беруний районида ҳар гектар ердан 24,7 центнердан ва Наманган районида 20,7 центнердан пахта олинди. Беруний районида бир килограмм азот ҳисобига 5,2 килограмм ва Наманган районида 7,4 килограмм пахта олинди.

Амударё районидаги Энгельс номли ва Охунбобоев районидаги «Коммунизм» колхозларида азотли ўғитларнинг жуда юқори нормаси қўлланилди. Масалан, Амударё районидаги Энгельс номли колхозда ҳар гектар ерга 391 килограммдан азотли ўғитлар солинди. Лекин ҳосилдорлик кўнгилдагидек бўлмади. Амударё районидаги Энгельс номли колхозда гектаридан 19,8 центнердан ва Охунбобоев районидаги «Коммунизм» колхозида 18,9 центнердан ҳосил олинди. Энгельс номли колхозда бир килограмм азот ҳисобига 5 килограмм, «Коммунизм» колхозида эса 5,2 килограмм пахта олинди.

Ҳосилдорликни ошириш воситаси ҳисобланган ўғитлар ерга муддао учун солинмайди. Улардан оқилона ва уддабуронлик билан фойдаланиш даркор.

Экин майдонларига солинадиган фосфорли ўғитлар нормасини тупроқда ана шу озуқ моддасининг зарур нормаси борлигини ҳисобга олган ҳолда табақалаштириш лозим. Ғўзанинг фосфорли ўғитларга бўлган талабини тупроқда ҳаракатчан фосфатлар миқдорига таққослаб, олимлар кўрсаткичлар шкаласини ишлаб чиқдилар. Бу шкалага биноан тупроқдаги ҳаракатчан фосфатлар миқдорининг қуйидаги даражаси берилган: жуда кам, кам, ўртача, юқори ва жуда юқори.

Ҳаракатчан фосфатлар миқдори жуда кам бўлганида бир килограмм тупроқ таркибида 15 миллиграммгача енгил ўзлаштириладиган фосфор мавжуд бўлади ва бунда ўғитлардан энг кўп фойда кўрилади. Ҳаракатчан фосфатлар миқдори кам бўлганида бир килограмм тупроқ таркибида 15 миллиграммдан 30 миллиграммгача енгил ўзлаштириладиган фосфор бўлиб, бунда ерга солинган ўғитларнинг таъсири анча кўпроқ бўлади. Ҳаракатчан фосфатлар миқдори ўртача бўлганида бир килограмм тупроқ таркибида 31 миллиграммдан 45 миллиграммгача енгил ўзлаштириладиган фосфор бўлиб, бунда ерга солинган ўғитларнинг самарадорлиги ўртача бўлади. Ҳаракатчан фосфатлар миқдори юқори бўлганда бир килограмм тупроқ таркибида 45 миллиграммдан 60 миллиграммгача енгил ўзлаштириладиган фосфор бўлиб, бунда ерга солинган ўғитларнинг таъсири барқарор бўлмайди. Ҳаракатчан фосфатлар миқдори жуда юқори бўлганда бир килограмм тупроқ таркибида 60 миллиграммдан зиёд енгил ўзлаштириладиган фосфор бўлиб, бунда ерга солинган ўғитларнинг самараси йўққа чиқиши мумкин.

Суғориладиган ерларда минерал ўғитлардан фойдаланиш юзасидан СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги томонидан 1968 йилда нашр қилинган тавсияномаларда таркибида фосфор кислотаси оз бўлган иккинчи группадаги тупроқлар учун фосфор нормаси 100 процент деб қабул қилинган. Тупроқ таркибидаги фосфор миқдори жуда кам бўлганда бу норма 125 процентни, ўртача бўлганда 75 процентни, юқори бўлганда 50 процентни ва жуда юқори бўлганда 25 процентдан камроқни ташкил этади. Тупроқ таркибидаги фосфор миқдори жуда юқори бўлганда ва фосфор нормаси 25 процентдан камроқни ташкил этганда ерга фосфор фақат экиш вақтида қаторларга солинади.

Беш йил давомида текширилган 1030 минг гектар майдондан 25 процентининг тупроғи фосфор билан нисбатан таъминланган бўлиб, ана шундай тупроқли майдонларга солинадиган фосфорли ўғитлар нормасини камайтириш йўли билан тупроғининг таркибида фосфорли ўғитлар кам бўлган майдонларга солинадиган фосфор нормасини ошириш ва унинг азотга нисбатини 1:0,7 га етказиш мумкин бўлур эди.

ПАХТАКОРЛАРНИНГ ИЛҒОР ТАЖРИБА МАКТАБИ

Ирригация эрозияси юз берган майдонларнинг тупроғи таркибидаги ўғитлар нормасини табақалаштириш ҳосилдорликни оширишнинг катта резерви ҳисобланади.

Биз Тошкент областидаги Оржоникидзе районида экилган пахтани апробация қилиш (тупидаги ҳосилни аниқлаш) вақтида шуни аниқладикки, қияликдан иборат бир участкадаги пахтанинг ҳосилдорлиги унинг юқори қисмида гектарига 27 центнерни, пастки қисмида эса 45 центнерни ташкил этди. Тупроқ ювилмаган ерларда ҳосилдорлик энг юқори, ювилган жойларда эса энг кам бўлган.

Ана шундай тупроқли майдонларда ўтказилган тажрибалар шуни кўрсатдики, бир хил нормадаги ўғитларни ер участкаси қисмларига табақалаб солиш йўли билан умумий ҳосилдорликни гектар бошига 5-8 центнер ошириш мумкин.

Ўзбекистонда 125 минг гектар ирригация эрозияси юз берган экин майдони бор. Узгипроземнинг маълумотларига қараганда, ана шу майдондан ирригация эрозияси юз берганлиги сабабли 90 минг тонна пахта кам олинмоқда.

Ғўзани фосфор билан таъминлаш ҳақида қилинаётган ғамхўрлик ана шу хил ўғитлар ерга ўз вақтида, улар таъсир қиладиган энг қулай муддатларда солинсагина яхши натижа беради.

Ғўза фосфорни энг кўп талаб қиладиган икки давр бўлади. Ёш ниҳоллар ердан униб чиққанидан бошлаб озиқ элементларининг кўп бирикмасини талаб қилади. Бу даврда ғўза фосфор билан нисбатан кўп миқдорда озиқланади. Озиқ моддаларига бўлган талаб ошадиган иккинчи давр ғўза гуллаган — ҳосилга кирган давр ҳисобланади. Чунки, ғўзанинг танасига сингадиган фосфорнинг 70 процентгача бўлган қисми пахта чигитида тўпланади.

Ғўзани бу икки даврда фосфор билан таъминламоқ учун ўғитларни кузда ерни шудгорлаш вақтида ва чигит экиш билан бир вақтда солиш тавсия этилади. Амалда эса кузда ерни шудгор қилган вақтда фосфорли ўғитлар экин майдонининг ярмидан ҳам озроғига солинмоқда. Экин майдонларининг ярмидан кўпроғи кузда ўғитланмаяпти, фосфорли ўғитлар эса ерга ғўзанинг ўсиш даврида солиняпти. Бу даврда эса озуқ моддаларнинг ўсимлик танасига ўтиши ёмонлашади ва натижада уларнинг самарадорлиги кескин камаяди.

Фосфорли ўғитлар ерга чигит экилган вақтда солинса ёш ниҳолларнинг талаби тўла қондирилади. Ҳамма жойда ўтказилган тажрибалар натижасида шу нарса аниқландики, фосфорли ўғитларни ерга чигит экилган вақтда солиш ҳосилдорликни гектар бошига камида 2-3 центнер оширади. Афсуски, кейинги йилларда чигит экиш билан бир вақтда пахта майдонининг атиги учдан бир қисмигагина фосфорли ўғитлар солиняпти.

Минерал ўғитларни ерга солиш муддатини тўғри белгилаш улардан кўпроқ самара кўриш ва бинобарин пахтанинг ҳосилдорлигини оширишнинг катта резерви ҳисобланади. Хусусан ерни экишгача бўлган даврда азот билан ўғитлаш жуда муҳим аҳамиятга эга. Бироқ, ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашганлиги ва шу сабабли ўтказиладиган шўр ювиш тадбири, сизот сувларнинг юза жойлашганлиги, тупроқнинг юза қисмидаги тошлоқ ва қумлоқ қатламлар азотли ўғитларни ерга кузги шудгорлаш олдидан солиш имкониятини бермайди. Чунки, бундай қилинса у ювилиб пастга тушиб, сизот сувларга қўшилиб ва тупроқнинг чуқур қатламига ўтиб кетади. Шу туфайли азотли ўғитларни ҳайдалган ерга чигит экиш олдидан солиш жуда муҳим аҳамиятга эга. Бу усул зарур қуроллар бўлишини талаб этади. Азотли ўғитларни фосфорли ўғитларга қўшиб ерга солиш айниқса муҳим аҳамиятга эгадир.

Ўғитларни аввал ернинг юзасига солиб, сўнг уларни чизеллар ёки дискали бороналар билан тупроққа аралаштириб юбориш ҳам мумкин. Аммо, ўғитлар бир йўла камида 15 сантиметр чуқурликка солинса уларнинг самарадорлиги анча ошади. Бу тадбирни чизеллар ва дискали бороналарга ўғитлагичлар осиб амалга ошириш мумкин. Культиватор—ўғитлагичлардан фойдаланиш ҳам мумкин. Қишлоқ хўжалиги ана шу мақсадлар учун ишлатиладиган махсус машиналар билан таъминланса яхши бўлур эди.

Ғўзани эрта муддатларда азот билан таъминлаш учун уни ерга чигит экиладиган вақтда солиш мақсадга мувофиқдир. Ер чигит экиш билан бир вақтда ҳам фосфорли ва ҳам азотли ўғитлар билан ўғитланганда гектарига 10-15 килограммдан азотли ва 20-30 килограммдан фосфорли ўғитлар солиш зарур.

Кимё саноати қишлоқ хўжалигига концентратлашган формадаги ўғитларни, хусусан мочевина ва аммофосни тобора кўпроқ етказиб бераётир. Мочевинани ерни экиш олдидан ўғитлаш учун ҳам, шунингдек ғўзани ўсиш даврида озиқлантириш учун ҳам қўлланиш мумкин. Аммофос ҳақида ҳам шуни айтиш мумкин, лекин бу ўғитни ерга чигит экиш вақтида солган яхшироқ, чунки унинг таркибидаги азот ва фосфорнинг нисбати ана шу даврдаги агрономия талабларига кўпроқ жавоб беради.

Кўпчилик пахтакорлар калийли ўғитларга асоссиз равишда нотўғри муносабатда бўлаётирлар. Минерал ўғитларнинг умумий балансида калийли ўғитларнинг салмоғи у қадар катта эмас. Лекин шунга қарамай, оддий бўз тупроқли ерларда ўтказилган тажрибалар шуни кўрсатмоқдаки, калийли ўғитлардан ҳам худди фосфорли ўғитлар сингари фойда кўрилади, ҳосилдорлик гектар бошига 2-3 центнер ошади. Хусусан бу Бухоро, Хоразм агрохимия лабораториялари ва СоюзНИХИнинг Андижон филиали олиб борган текширишлар натижасида тасдиқланган. Ҳатто шўрланган ва яхшилаб ювилган ерларда калийли ўғитлар ҳосилдорликка ижобий таъсир кўрсатади. Биз калийли ўғитлардан фойдаланишга кўпроқ эътибор бериш зарур деб ҳисоблаймиз.

Бедапояларда тупроқда тўпланадиган биологик азотдан ва органик ўғитлар таркибидаги озиқ моддалардан фойдаланиш масаласига алоҳида тўхталиб ўтиш керак. Беда пахтанинг ўтмишдоши сифатида уч йил ўсгандан кейин ҳар гектар ернинг тупроғида 600 килограммгача азот қолдиради. Ундан бедапоя ҳайдаб бузилиб, ўрнига экилган экинлар учун фойдаланиш кўп жиҳатдан тупроқнинг қай даражада ишланишига ва минерал ўғитлар қандай қўлланилишига боғлиқдир. Бундан кўриладиган самарани таққослаш учун кўп йиллар давомида олиб борилган бир тажрибанинг ҳосилдорликка таалуқли маълумотларини келтиришнинг ўзи кифоя қилади. Бир майдонда 16 йил ичида икки йилдан икки марта беда ўстирилди. Ана шу йилларда шу участкада пахтанинг ўртача ҳосилдорлиги гектар бошига 43,4 центнерни, бошқа майдонда фақат минерал ўғитлар ёрдамида узлуксиз пахта экилганда эса ҳосилдорлик гектар бошига 38,3 центнерни ташкил этди.

Беда пахтанинг ўтмишдоши сифатида тупроқнинг фақат химиявий хусусиятигагина эмас, балки унинг биологик ва физик хусусиятларига ҳам ижобий таъсир қилади. Ҳосилдорликнинг ошиши эса беданинг тупроқ хусусиятига комплекс таъсир қилиши билан боғлиқдир.

Гўнгга келганда шуни айтиш кераки, ўсимликларни озиқ моддалар билан таъминлашнинг бу манбаи ҳар ҳолда бизнинг республикамизда минерал ўғитлар билан тенглаша олмайди. Лекин шунга қарамай, гўнгнинг аҳамияти катта. Афсуски у республикамизда кам тайёрланяпти. Гўнгнинг азот бўйича олинган минерал ўғитлар билан таққослагандаги қиммати (тахминан тенг нисбатларда) минерал ўғитларнинг ўрнини гўнг қоплаши мумкинлигини ва у ҳосилдорликни оширишга минерал ўғитлар қанчалик ижобий таъсир қилса, шунчалик таъсир қилишини кўрсатади. Бир гектар ердан 30-35 центнер атрофида ҳосил олиш учун тупроққа камида 30 тонна гўнг солиш керак.

Биз органик ўғитларнинг ана шу қимматли туридан усталик билан рационал фойдаланишни ўрганишимиз лозим. Одатда гўнг далаларга қиш ва баҳор фаслларида ташиб чиқилади ва сўнг ерга сочилиб, тишли бороналар билан тупроққа аралаштирилади. Гўнгдан бу усулда фойдаланилганда унинг таркибидаги қимматли қисми (азот) учиб кетади ва гўнгдан кўриладиган фойда йўққа чиқади. Гўнгни ерга кузги шудгорлаш олдидан солиш даркор. Гўнгни ерга кузги шудгорлаш олдидан оз миқдорда эмас, балки гектарига камида 15 тоннадан солиш зарур.

Ёз даври учун тўплаб қўйилган барча чиритилмаган гўнгни ғўзани озиқлантириш даврида ерга минерал ўғитларга аралаштириб солиш лозим. Аслида гўнгни бутун йил давомида асрашни ташкил этиш ва уни имкони бўлса кузда шудгорлаш олдидан ерга солиш керак.

Ўғитларни сақлашни яхши ташкил қилиш жуда муҳим аҳамиятга эга. Ҳозирги вақтда азотли ўғитларни ташиш ва сақлашда кўп ҳолларда унинг 10 проценти нобуд қилиняпти. Фосфорли ўғитларнинг нобуд бўлиш миқдори янада кўпроқ, чунки улар темир йўл изларининг ёнига уйиб қўйилади ёки далага ташиб келтирилиб, узоқ вақт давомида очиқ ҳавода қолдирилади. Избоскан районидаги Охунбобоев номли ва «Коммуна» колхозларида, Сурхондарё областидаги «Комсомолобод», «Янгиобод» совхозларида ва бошқа айрим хўжаликларда ўғитлар ана шундай «сақланмоқда». Ҳамма жойда ўғитлар сақланадиган бинолар қурилишини кенг авж олдириш вақти аллақачон келган.

А. ДАДАБОЕВ — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги қишлоқ хўжалик фани Бош бошқармасининг бошлиғи, биология фанлари доктори, П. ПРОТАСОВ — СоюзНИХИ лабораториясининг мудири, республикада хизмат кўрсатган фан ва техника арбоби, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, П. БЕСЕДИН — СоюзНИХИ директорининг ўринбосари, республикада хизмат кўрсатган фан арбоби, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, Н. ЗЕЛЕНИН — СоюзНИХИ ўғитлар бўлимининг мудири, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

ТЕРМИЗ кўкаламзорлаштириш идорасининг ходимлари баҳорга катта тайёргарлик кўрмоқдалар. Бу ерда областнинг шаҳар ва қишлоқларини кўкаламзорлаштириш учун жуда кўп гуллар, ниҳоллар ўстирилмоқда.

Х. МАМАТҚУЛОВ фотоси.

АДИРДА СУВ

Қўқимбой массивининг жамоли ўзгариб кетадиган бўлди. Чуст районида ўзанидан дастлабки бир неча юз куб метр тупроқ қазиб чиқарилган канал массивни кесиб ўтиб, қўриқ ва адир ерларга оби-ҳаёт элтади. «Наманганирстрой» трестининг механизаторлари 40 километр узунликдаги канал қурилишини тезлаштиришга қарор қилдилар. У ҳар секундда ўн куб метр сув ўтказа олади.

Шу йилнинг ўзида канал ўзанидан бир ярим миллион куб метр тупроқ қазиб чиқарилади ва минг гектардан ортиқ ерга сув беради. Канал тўла қуриб тамомлангач, келгусида бу сув артерияси бир неча минг гектар ерни суғорадиган бўлади.

ҚОРАКЎЛЧИЛАРНИНГ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИ

БУХОРО, **(«Совет Ўзбекистони» мухбиридан).** Республикамиз яйловларида баҳорги қўзилатиш мавсуми доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига тайёргарлик кўрилаётган бир пайтда бошланди. Сурхондарё, Бухоро, Қашқадарё областларининг пешқадам қоракўлчилари шу кунларда совлиқлардан кўплаб эгиз қўзи олмоқдалар ва наслга қолдирилаётган қўзиларни зўр эътибор билан парвариш қилмоқдалар. Бухоро областидаги Жабай Балиманов номли колхоз, «Шофиркон», «Коммунизм», Қашқадарё областидаги «Муборак», «Қорақум», Самарқанд областидаги «Нурота», Ленин номли, Сирдарё областидаги «Қизилқум» совхозларининг коллективлари қоракўл терининг антиқа, жакет, сур навларини етиштиришда катта тажриба тўпладилар ва бундан кўплаб фойда олмоқдалар. Эндиликда қуёшли республикамиз қоракўл тери етиштиришда ҳам иттифоқимизда етакчи ўринга чиқиб олди.

Бу мисоллар Бухорода бўлиб ўтган қоракўлчиларнинг республика кенгашида келтирилди. Кенгашда «Республикада қоракўлчиликнинг аҳволи ва уни янада яхшилаш вазифалари тўғрисида» Ўзбекистон ССР Қоракўлчилик бош бошқармасининг бошлиғи А. Қораев доклад қилди.

Кенгашда республика қоракўлчиларининг юбилей йили социалистик мажбуриятлари қабул қилинди.

АРҒАМЧИГА ҚИЛ ҚУВВАТ

Республика Қишлоқ қурилиши министрлигининг 12-қурилиш трестига қарашли 61-кўчма механизациялашган колоннаси қурувчилари ўтган йилни муваффақият билан якунлаган эдилар. Улар пландаги 900 минг сўмлик ўрнига 914 минг сўмлик бинокорлик ишлари бажардилар. Аҳил коллектив беш йилликнинг тўртинчи йилидаёқ 2745 квадрат метр уй-жой қурди. Беруний районидаги «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» совхозининг ўзида 76 та уй-жой биноси, иккита ўрта, битта саккиз йиллик ва икки та бошланғич мактаб биноларини қуриб фойдаланишга топширилди. Иш жараёнида жами 143 минг 543 сўм тежаб қолинди.

Аҳмадбек Қобилбеков бошчилик қилаётган колонна коллективи юбилей йилида катта мажбурият олган. Аҳдига вафодорлар йилнинг дастлабки ойлариданоқ юқори суръат билан ишлашяпти. Январь ойида иш топшириқлари ошириб бажарилди. Колоннадаги 12 бригададан 9 таси ойлик планни 150-200 процентдан адо этди. Ҳасан Ўринбоев етакчилик қилаётган бригада қурувчилари йилнинг дастлабки уч декадасида энг юқори кўрсаткични қўлга киритди. Топшириқ уч баравар ортиғи билан бажарилди. Бу муваффақиятга эришишда қурувчилардан Т. Абдиров, Л. Сурханов, Ж. Нугоев, Д. Дмитриевлар алоҳида намуна кўрсатиб ишладилар.

— Арғамчига қил қувват, — дейди колонна бошлиғи А. Қобилбеков. — Коллективимиз республика шаҳар ва қишлоқларини янада обод ва кўркам қилишга муносиб ҳисса қўшишга ҳаракат қилмоқда. Доҳий юбилейигача 875 квадрат метр ёки 22 та уй-жой биноси қурилишини тамомлаб, фойдаланишга топширишга аҳд қилганмиз. Сўзимизнинг устидан албатта чиқамиз.

Ю. БЕКМУРОДОВ.

ҚАЧОН РЕМОНТ ҚИЛАСИЗ?

Қорақалпоғистон АССРда қишлоқ хўжалик техникаси жуда секин ремонт қилиняпти. Механизатор кадрлар тайёрлаш талабга жавоб бермайди. Кўклам экишига тайёргарлик кўриш кечикяпти.

Қиш бекорчилик эмас. Бу фаслда қанчадан-қанча ишлар бажарилиши керак. Ҳосилдан умиди бор деҳқон ернинг шўрини ювиши, маҳаллий ўғит жамғариши ва уни далага ташиб чиқариши, ариқ ва зовурларни тозалаши ва айниқса кўклам экишининг муваффақиятини таъминловчи техника ремонтини ўз вақтида, сифатли тугаллаши зарур. Кимки бундай қилмаса, баҳорда шошиб қолади, ерни экишга ўз вақтида тайёрлай олмайди. Натижада чигит ва бошқа экинлар уруғини экиш кечикиб кетади.

Ўтган йили ҳамма жойдаги каби Автоном Республикада ҳам об-ҳаво шароити жуда ноқулай келди. Чигит экиш, ғўзани парвариш қилиш одатдагидан кечикиб кетди. Бинобарин, ҳосилнинг етилиши орқага сурилди. Оқибатда пахта тайёрлаш плани бажарилмай қолди. Давлатга пландагидан 24 ярим минг тонна кам пахта сотилди.

Чигит экиш ва ғўза парваришининг кечикишига, ҳосилнинг етилиши орқага сурилишига ва планнинг бажарилмай қолишига бултур фақат об-ҳаво шароитининг ноқулай келганлиги сабаб бўлдими? Ҳамма айбни об-ҳавога тўнкаш нотўғри бўлур эди. Илгариги йиллардагидек бултур ҳам Автоном Республикада кўклам экишига яхши тайёргарлик кўрилмади. Айниқса техника ўз вақтида ҳозирланмади. Техника тайёр бўлмагандан кейин ерни экишга ўз вақтда тайёрлаш, чигит экишни қулай агротехника муддатларида тугаллаш мумкин эмаслиги ҳаммага маълум. Чигит экиш кечиккач ғўза парваришига ўз вақтида киришиб бўлмайди. Оқибатда у кеч ривожга киради, ҳосилнинг етилиши орқага сурилади. Бултур Автоном Республикада худди шундай бўлди.

Балки бундан тегишли хулоса чиқариб олингандир, Автоном Республикада бу йил кўклам экишига яхши тайёргарлик кўрилаётгандир, айниқса бу соҳада ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган техника ремонти тез суръатлар билан олиб борилаётгандир?

Афсуски, шундай қилинмаяпти. Автоном Республика умуман кўклам экишига тайёргарлик кўриш соҳасида ҳам, хусусан техникани тайёрлашда ҳам Ўзбекистон областлари ичида энг кейинги ўринда боряпти. Ҳалигача пахта майдонининг каттагина қисми ғўзапоядан тозалангани йўқ. Шўр ювиш оммавий тус олдирилмаяпти. Маҳаллий ўғит тўплаш ва уни далага ташиб чиқариш талабга жавоб бермайди.

Кўклам экишига тайёргарлик кўриш, хусусан техникани ремонт қилиш соҳасида Тахтакўпир райони жуда орқада қоляпти. Райондаги Калинин номли совхозда (директори Р. Юсупов) мавжуд 112 та ҳайдов ва чопиқ тракторидан фақат 44 таси устахонага келтирилган. Шу совхознинг Крупская номли бўлимидаги 9 та ҳайдов ва 21 та чопиқ тракторининг биттаси ҳам ҳалигача устахонага келтирилгани йўқ. Бу тракторлар қачон устахонага келтириладию, қачон ремонт қилинади? Райондаги «Москва» совхозида кўпчилик тракторлар ҳамон механизаторларнинг уйлари олдида турибди.

Амударё районида ҳам аҳвол яхши эмас. Айниқса райондаги Қ. Ешчонов раислик қилаётган Ленин номли, Қ. Болтабоев раислик қилаётган «Коммунизм», Е. Матсапоев раислик қилаётган «Ленинизм» колхозларида техника ремонти жуда секин боряпти. «Мангит» совхозида эса бундан икки ой илгари устахонага келтирилган тракторларга қўл урилгани йўқ. Совхоз бош инженери Н. Раҳимов ҳатто қанча трактор капитал ва жорий ремонт қилинишини, уларнинг ремонти қачон тугалланиши, ремонтда қанча киши ишлаётганлигини ҳам билмайди. Бу ерда ҳатто техника ремонти графиги тузилмаган.

Шуманай районидаги «Тошкент», А. Мусаев номли, Қўнғирот районидаги «Қўнғирот», Свердлов номли, «Хоразм», «Ленинград», Кегайли районидаги Энгельс номли, «Кегайли», Хўжайли районидаги Ҳамза номли, «Ленин байроғи» совхозлари ва колхозларида техника фақат номига ремонт қилиняпти.

Техника ремонтининг суст бораётганлигига «Узсельхозтехника» Қорақалпоғистон АССР бирлашмаси ва унинг жойлардаги органлари колхозлар ва совхозларга зарур запас қисмларни ўз вақтида етказиб бермаётганлиги ҳам сабаб бўлмоқда. Шу туфайли Автоном Республика хўжаликларидаги мавжуд 2262 ҳайдов тракторидан энди мингга яқини, 4673 чопиқ тракторидан 2550 тадан сал кўпроғи, 1990 та плугдан 950 таси ва 2362 насосдан 900 га яқини тайёрланган, холос.

Автоном Республикада мавжуд техникани ишлатадиган механизатор кадрлар етишмайди. Шунга қарамай, механизаторлар тайёрлашга етарли эътибор берилмаяпти. Автоном Республика совхозлар тресги бўйича бу йил курсларда 1400 механизатор, шу жумладан 514 хотин-қиз механизатор тайёрланиши керак эди. Ҳозир эса курсларда ҳаммаси бўлиб 1053 киши, шу жумладан атиги 100 хотин-қиз ўқимоқда. Автоном Республика Қишлоқ хўжалик министрлигига қарашли колхозларда эса 600 киши ўрнига 201 киши ўқимоқда. Кўпчилик хўжаликларнинг раҳбарлари хотин-қизлардан механизатор кадрлар тайёрлашга эътиборсиз қарамоқдалар. Амударё районидаги «Коммунизм», Тўрткўл районидаги «Қирққиз», Нукус районидаги Бердақ номли, Кегайли районидаги Куйбишев номли, Чимбой районидаги «Кенес», «Қуралпа», Тахтакўпир районидаги Калинин номли, «Тахтакўпир», Ленин номли колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари механизаторлар тайёрлаш курсига хотин-қизлардан бир кишини ҳам юбормаганлар.

Баҳор яқинлашиб келяпти. Ҳадемай ерни экишга тайёрлаш ва чигит экишга киришилади. Кўклам экиш кампаниясини шайланган ҳолда кутиб олиш ва қисқа муддатда сифатли ўтказиш зарур. Бунинг учун эса техника тайёр бўлиши керак. Автоном Республика партия, совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик ва «Сельхозтехника» органларининг раҳбарлари буни унутмасликлари керак. Акс ҳолда экиш-тикиш ишлари кечикиб кетади. Бунга эса йўл қўйиш мумкин эмас.

Р. ЕШИМБЕТОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

АГРЕССОР ЖАЗОЛАНИШИ КЕРАК

Улан-Баторда араб халқларининг Исроил экстремистлари ва уларнинг империалистик ҳомийларига қарши курашини қўллаб-қувватлаш юзасидан меҳнаткашлар митинги ўтказилди. Тинчликни ҳимоя қилиш Монголия комитети президиумининг раиси Ч. Чимид митингда сўзлаган нутқида бундай деди: Исроил ҳарбийларининг авантюристик ҳаракатлари натижасида Яқин Шарқдаги аҳвол мушкуллашиб бормоқда. Исроил авиациясининг Қоҳира яқинидаги металлургия заводига ваҳшийларча қилган ҳужуми ва тинч аҳоли ўртасида кўп кишининг қурбон бўлганлиги агрессорларнинг ваҳшиёна қиёфасини бутун жаҳон жамоатчилиги олдида яна бир марта фош қилиб ташлади. Монгол халқи, деб таъкидлади Ч. Чимид Тель-Авив ҳукмрон доираларнинг ҳаракатларини қаҳр-ғазаб билан қоралайди.

* * *

Польшада чиқадиган «Трибуна люду» газетаси қуйидагиларни ёзади: Исроил агрессиясининг кучайиб кетганлиги натижасида Яқин Шарқдаги аҳвол янада кескинлашди. Нил дарёси этакларидаги аҳоли яшайдиган районларга қилинган ҳужум ва Абу Забал заводининг ваҳшиёна бомбардимон қилинганлиги, деб уқтириб ўтади газета, агрессиянинг янги босқичидир. Аммо бундай ҳужумлар Тель-Авив ва Вашингтон кутган натижаларни бермади, араб давлатларининг қаршилигини енголмади, араб мамлакатлари халқларининг империализмга қарши бирлигини заифлаштиролмади.

Польша, деб ёзади «Трибуна люду» газетаси, араб халқларининг ҳаққоний курашини қўллаб-қувваталётганлигини яна бир марта исбот этди. Ташқи ишлар министри С. Ендриховскийнинг нутқида ва Польша Халқ Республикаси сеймининг маршали Бирлашган Араб Республикасининг миллат мажлиси раисига йўллаган телеграммасида шу ҳақда гапирилади.

* * *

Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилотининг вакиласи Бахия Карам (Бирлашган Араб Республикаси) ТАСС мухбирига қуйидагиларни айтди:

— Совет кишилари империализмга қарши курашаётган мамлакатларга доим ёрдам бермоқдалар. Араб халқи ана шу ёрдам ва мададга юксак баҳо беради.

Совет хотин-қизлари комитети В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги муносабати билан Москвада ўтказилган симпозиумда қатнашиш учун Бахия Карамни СССРга таклиф этган эди.

— Мен,— деди у,— Исроил ҳар куни ҳужум қилаётган мамлакатдан келдим.

АҚШ мадад бераётганлиги учун Исроил ҳукмдорлари сурбетларча ҳаракат қилмоқдалар. АҚШ Исроилга ёрдам бермаганида Исроилнинг агрессив планлари кўпданоқ барбод этилган бўлур эди.

Араб халқлари, деб таъкидлади Бахия Карам, ғалаба қозонгунча курашни давом эттиришга қатъий қарор бергандир. (ТАСС).

ХАЛҚАРО МАВЗУДА

КУБАНИ БОЙКОТ ҚИЛИШ СИЁСАТИ МАҒЛУБИЯТГА УЧРАДИ

Вашингтоннинг социалистик Кубани бойкот қилиш сиёсатига яна бир марта зарба берилди. Чили бу йил Кубага салкам уч миллион долларлик озиқ-овқат маҳсулотлари сотади. Куба билан Чили ўртасида шу тўғридаги битим имзоланди. Бундан ташқари, Чилининг 1971 йилда Кубага салкам 8 миллион долларлик товар сотиши тўғрисида келишиб олинди.

Ўзаро манфаатдорлик асосида тузилган ва ҳар иккала мамлакатнинг манфаатларига муносиб бўлган ана шу савдо алоқалари сиёсий жиҳатдан ҳам принципиал аҳамиятга эгадир. Бу алоқалар АҚШнинг иқтисодий қамал ёрдамида Куба революциясини бўғиб ташлашга қаратилган империалистик сиёсатига берилган янги зарбадир.

Вашингтондаги ҳукмрон доиралар кейинги вақтларгача Куба билан амалий муносабатларнинг ривожлантирилишига ҳалақит бериш учун фойдалана олган жаҳондаги бирдан бир район — Латин Америкаси эди. АҚШ 1962 йилдаёқ Америка давлатлари ташкилотидаги ўз шерикларини (Мексикадан ташқари) Куба билан муносабатларни узиб, оролни иқтисодий жиҳатдан қамал қилишда қатнашишга мажбур эта олган эди. Вашингтон ҳукмрон доиралари ҳозирги пайтда ҳам дўқ ва пўписаларни ишга солиб, Латин Америкаси мамлакатларининг Куба билан нормал муносабатларни тиклашига ҳалақит бериш учун зўр бериб уринмоқдалар. Аммо ғарбий ярим шарда ҳам янги вазият вужудга келди. Латин Америкасида Кубанинг иқтисодий жиҳатдан қамал қилинишига қарши, у билан нормал муносабатлар ўрнатиш учун ривожланиб бораётган ҳаракат қитъадаги мамлакатларнинг Америка империализми ҳукмронларига қарши муштарак курашининг таркибий қисмларидан бири бўлиб қолди. Қитъадаги мамлакатларнинг халқ оммасигина эмас, бутун прогрессив жамоатчилигигина эмас, ана шу мамлакатларнинг савдо-саноат ва раҳбар доиралари ҳам Куба билан муносабатларни тиклаш ва ривожлантиришни ёқлаб чиқмоқдалар. Америка мамлакатлараро иқтисодий ва социал кенгашнинг яқинда Каракасда ўтказилган конференцияси ҳам буни яққол исбот этади. Латин Америкаси мамлакатларининг бир қанча расмий вакиллари бу конференцияда Куба билан муносабатлар тиклаш зарур эканлигини айтдилар.

Американинг ғарбий ярим шарда Кубани яккалаб қўйиш йўли мағлубиятга учрамоқда. АҚШнинг ўзи тобора яккаланиб қолмоқда. Бразилияда чиқадиган «Коррею да маньян» газетасининг фикрига қўшилмай илож йўқ. Бу газета Куба билан Чили ўртасида савдо алоқаларини ўрнатиш тўғрисида шартнома тузилишини шарҳлаб, Латин Америкаси давлатларининг Куба билан нормал савдо-сотиқ ва дипломатия муносабатларини тиклашлари, аввало, шу давлатларнинг миллий манфаатларига мос бўлиб тушади, деб таъкидлайди.

Н. ЧИГИРЬ,
ТАСС обзорчиси.

НЬЮ-ЙОРКДА НАМОЙИШ

НЬЮ-ЙОРК, 24 февраль. (ТАСС). Чикаго федерал суди Америкада урушга қарши ҳаракат активларидан бир группасига ҳукм чиқарган эди. Неча минглаб ньюйоркликлар ана шу шармандалик суд ҳукмига қарши норозилик билдириш юзасидан ўтказилган намойишда қатнашдилар.

Аввало Чикагода қонунга хилоф ишларга қарши норозилик билдириш мақсадида уюштирилган намойишда Вьетнамдаги урушга қарши курашувчилар ҳам, негрларнинг граждан ҳуқуқлари учун кураш ҳаракати активлари ҳам, АҚШда олий таълим системасини демократлаштиришни талаб этаётган студентлар ташкилотларининг вакиллари ҳам ва ҳатто шаҳардаги негрлар билан пуэрториноликлар яшайдиган маҳаллаларда турмуш шароитини яхшилашни талаб этаётган мактаб ўқувчилари ҳам фаол қатнашдилар.

АЗИЗ ИНСОН

— Лениннинг номи Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги миллий озодлик учун курашаётган миллионлаб кишилар қалбига яқин ва азиздир,— деди Жанубий Яман Халқ Республикасининг маданият министри Абдулла Кхамери мухбир билан суҳбатда,— улар Совет Иттифоқини зўр ҳурмат ва эҳтиром билан тилга олишади. Чунки Ленин ғоялари биринчи бўлиб ана шу мамлакатда ҳаётга тадбиқ этилди. Ленинизм машъал сингари планетамиз халқларининг йўлини ёритмоқда, уларни ижтимоий тараққиётга бошлаб бормоқда.

— Бизнинг мамлакатимиз учун,— дея давом этди министр,— янги давлат қуришга, революцион партия тузишга ленинча ёндошиш алоҳида аҳамият касб этади. Бутун прогрессив инсоният ҳозирги кунда жамиятни қайта қуришда Ленин ғояларига амал қилаётир. Шунинг учун ҳам Ленин бизлар учун энг буюк, энг азиз инсондир.

Жанубий Яман Халқ Республикасининг жамоатчилик ташкилотлари Ленин юбилейини кенг нишонлашга тайёрланишяпти. Миллий фронт газеталари «14 октябрь», «Ас-Саури» ва бошқа ҳафталик газеталар Ленин ғояларининг СССРда ва халқаро майдондаги тантанаси ҳақида тез-тез материаллар бериб турибди. Ильич портретини фақат газета саҳифаларидагина эмас, Миллий фронт биносида, министрлар хонасида, мактаб ва ҳатто бедуин (деҳқон)лар кулбасида ҳам кўриш мумкин.

Яқинда Жанубий Яман Халқ Республикасидаги СССР элчихонасига Шайх шаҳрида яшовчи Абдураҳмон Ҳусайндан хат келди. «Мен оғир бетобман ва афсуски элчихонангизга боролмайман,— ёзади у ўз хатида,— Сизлардан илтимос, Ленин китобларини, Совет Иттифоқи ҳақидаги китоблардан юборинглар...». Ўрта мактаб ўқитувчиси Али Абдулла йўллаган мактубида шундай ёзади: «Менга Ленин китоблари, Совет Иттифоқи ҳақидаги китоблар ҳаводай зарур. Биз сизларнинг тажрибангизсиз, марксизм-ленинизмсиз республикамизни қуролмаймиз...».

Ҳолбуки, яқин пайтларгача В. И. Ленин китобларини, унинг портретини сақлашдан ҳайиқишарди. Ленин ғоялари бу ерда тақиқланган эди. Бугунги кунда эса Ленин даҳоси ҳар бир оилага нур сингари кириб бормоқда. Жанубий Яманнинг прогрессив кишилари учун, янги ҳаётга талпинаётган бедуинлар учун Ленин энг азиз ва улуғ инсон бўлиб қолди.

Ю. ГВОЗДЕВ.
(АПН).

Куба халқи бу йил 10 миллион тонна шакар етказиб беришга аҳд қилган. Шу пайтга қадар бир мавсумнинг ўзида бунчалик кўп шакар олингани йўқ. Ҳозир шакарқамиш ўрими айни авжида. Ҳозиргача 1970 йил ҳосили ҳисобидан 2 миллион тонна шакар тайёрлаб қўйилди. Суратда: шакарқамиш ўримида.

Н. ЧИГИРЬ фотоси. (ТАСС).

Мозамбикни озод қилиш фронти ташкил этган ҳарбий қисмлар Португалия мустамлакачиларига қарши муваффақият билан жанговар операциялар олиб боришмоқда. Суратда: Мозамбикни озод қилиш фронти ўқув лагерларидан бирида отиш бўйича машғулот пайти. ТАСС фотохроникаси.

ХИТОЙДАГИ ВОҚЕАЛАР

СТАДИОНЛАРДАГИ СУДЛАР

Кейинги вақтларда Пекиндаги «Гунжэнь» стадионида бўлиб ўтган оммавий митингларда катталар ва мактаб ўқувчилари қатнашдилар. Хитой матбуоти ҳам, Пекин радиоси ҳам ана шу митинглар ҳақида ҳеч қандай хабар бермади. Худди шу кунлари Пекиннинг айрим кўчаларида: «Ўз сафларимизни ҳар қандай ифлослардан тозалаймиз!», «Йўқолсин ўта сўллар!», «Раис Маони, бош министр Чжоу Энь-лайни ўлгунимизча ҳимоя қиламиз!», деган шиорлар пайдо бўлди. Қисқа вақт ичида ҳамма ёққа ёпиштириб ташланган «Дацзибао»ларда бош министр Чжоу Энь-лайга қарши чиқаётган синфий душманлар билан контрреволюционерлар мажақлаб ташланади» дейилади. Пекинда ҳарбий соқчилар кучайтирилди. Улар чорраҳаларда ҳужжатлар текшириб кўрмоқдалар ва тахмин қилишларича, доимий яшаш учун қишлоқ районларига юборилган ва «қонунга хилоф равишда» пойтахтга қайтиб келган йигит ва қизларни ушлаб олмоқдалар.

Чет эл матбуоти Хитойдан келган кишиларнинг гапига асосланиб хабар қилишича, январь ойининг охирги кунларида ва февралнинг биринчи ярмида Пекинда ўтказилган митинглар яширин гуруҳларнинг қатнашчиларини халойиқ олдида ибратли суд қилиш учун чақирилган бўлиб, одатда шундай судлардан кейин чиқарилган ўлим ҳукми шу ернинг ўзидаёқ ижро этилган. Гонконг газеталарининг ёзишича, Пекин стадионида 27 январда бўлган «митинг»да 19 йигит ўлимга ҳукм қилинган.

Чет эл матбуотининг хабарларига кўра, Хитойнинг бошқа шаҳарларида ҳам халойиқ олдида ана шундай судлар ўтказилмоқда, лекин Хитой матбуоти ва радио станциялари чиқарилаётган ҳукмлар ва қатллар ҳақида ҳеч қандай хабар бермаслик тўғрисида қаттиқ кўрсатма олган. Башарти ана шундай кўрсатма ҳақиқатан ҳам берилган бўлса, Шаньси вилоятининг асосий шаҳри бўлган Тайюань радио станцияси бу кўрсатмани бузди. Шу радио станция хабарида 10 ва 11 февраль кунлари Шаньси вилоятининг шарқи-жанубий «революцион комитети» билан Янчэнсянь «революцион комитети» ҳозирги режимнинг актив мухолифлари устидан ўлим ҳукми чиқармоқ учун ўтказган митингларда 50 минг киши ҳозир бўлди, дейилади. Хабар «ҳукмлар ижро этилди» деган сўзлар билан тугайди.

Чет эллик кузатувчилар ҳозирги репрессияларни ёшлар орасидаги норозилик кучайиб бораётганлиги билан боғламоқдалар. Маочилар «маданий революция»нинг биринчи босқичида коммунистик партияни, комсомол ва касаба союз ташкилотларини зарб билан тор-мор қилмоқ учун ўқувчи ёшлардан фойдаландилар. Ўшанда хунвэйбинлар «Маонинг энг содиқ гвардиячилари» деб уларнинг қулоғига қуйишган эди. Хунвэйбинларга эҳтиёж қолмаганидан кейин уларнинг ташкилотлари тарқатиб юборилди, уларнинг ўзлари эса энг узоқ қишлоқ районларига абадий ўрнашиб олиш ва «қайта тарбияланиш» учун юборилди. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам бундай аҳволга рози бўлмаганлиги кўриниб турибди. Уларнинг кўплари шаҳарга кўчиб келиб, ўз ташкилотларини қайтадан тиклашга уринмоқдалар.

Ёшларнинг жазо ташкилотлари вакиллари яна ўз таъсирларини ўрнатишга уринаётганлиги тўғрисидаги хабарлар Хитой матбуотида кўриниб қолмоқда. Афтидан улар баъзи жойларда қўллаб-қувватланаётганга ўхшайди. Чунончи, яқинда Аньхой вилоятининг радиостанцияси хунвэйбинларни «довюраклик» кўрсатишга ва «маданий революция»га халақит беришга уринаётганларнинг ҳаммасига қарши шафқатсиз курашишга чақирди.

Партия ташкилотларини қайта тиклаш тўғрисидаги хабарларда хунвэйбинлар айрим жойларда партия комитетларини қўлга олишга ҳаракат қилиб кўрганлигидан далолат берувчи фактлар айтилди. «Биз маданий революцияни амалга оширдик ва эски тартибнинг тикланишига йўл қўймаймиз. Партия — биз ўзимизмиз»,— дейишди улар.

Кейинги вақтларда Пекиндан олинган хабарларга қараганда, пойтахтда ва Хитойнинг бошқа катта шаҳарларида собиқ хунвэйбинлардан «ўта сўл» яширин ташкилотлар тузилган. Ҳукумат маъмурларининг рухсатисиз шаҳарларга қайтиб келган ўн минглarча ёшлар ана шу ташкилотларга қўшилмоқда. Улар доимий тинтувлардан яшириниб, ҳужжатсиз, озиқ-овқат карточкасисиз яшамоқдалар. Баъзи вилоятларда ана шундай ёшларнинг группалари банкларни босиб олишга ва қурол-яроғни қўлга киритишга уринганлиги тўғрисида хабарлар бор. Ёшларнинг «ўта сўл» ташкилотлари раҳбарлари Пекин «маданий революция» раҳбарлари бизни алдадилар ва сотқинлик қилдилар» деб ҳисобламоқдалар.

(ТАСС).

ГАЙАНА РЕСПУБЛИКА ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ

ЖОРЖТАУН. 23 февралда Гайана республика деб эълон қилинганлиги тўпларнинг гулдурос салюти ва пойтахтдаги тантанали парад билан нишонланди.

Латин Америкасидаги бу давлат 150 йилдан кўпроқ вақтдан бери Англия мустамлакачиларининг ҳукмронлиги остида азоб чекиб келди. 1966 йил май ойида у миллатлар ҳамдўстлиги составидаги «мустақил давлат» деб эълон қилинди. Лекин Буюк Британия қироличаси аввалгидек давлат бошлиғи бўлиб қолаверди. Англиянинг генерал-губернатори мамлакатнинг бош министрини тайинлар эди. Ташқи сиёсат ва мудофаа масалалари Лондон қарамоғида эди.

Англия генерал-губернатори Эдвард Лаку Гайана президенти вазифасини ижро этувчи сифатида қасамёд қилди. Форбс Бернхэм республиканинг биринчи бош министри бўлди. Миллат мажлиси (маҳаллий парламент) ўзининг махсус мажлисида республиканинг биринчи президентини тайинлайди. Лекин айрим партиялар бу тартибга қарши чиқиб, ялпи президент сайлови ўтказилишини талаб қилмоқдалар.

Гайана республикаси аввалгидек миллатлар ҳамдўстлиги составида қолади, бу эса, аслини олганда, унинг Англияга қарам бўлиб қолишини билдиради.

Гайана — қолоқ қишлоқ хўжалик мамлакати бўлиб, унинг экономикаси шакар қамиш, шоли етиштиришга, ўрмон бойликларини ишлаб чиқишга ва боксит қазиб олишга асосланган. Боксит, ёғоч ва қанд-шакар экспорт қилишдан давлат ўзининг асосий даромадини олади. Кончилик саноатидаги асосий позицияларни Англия—Америка компаниялари қўлга киритиб олган. Кўпчилиги ҳиндилар ва негрлар бўлган 700 минг кишилик Гайана аҳолиси ночор ҳаёт кечиришади. Айниқса қишлоқ районларидаги меҳнаткашларнинг аҳволи оғир. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг бешдан бир қисми иш билан таъмин этилмаган.

Редактор ўринбосари
Х. ЕДГОРОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

6.15 — Тонгги концерт. 8.25 — Ўзбек композиторларининг оммабоп қўшиқлари. 9.30 — Чолғу куйлари. 10.10 — Г. Киладзе «Синтам» балетидан сюита. 10.30 — «Лазги» ашула ва рақс ансамблининг концерти. 11.15 — Депутат ва ҳаёт: «Кишилар ҳақида ғамхўрлик» (радиоочерк). 11.30 — Дунё халқларининг куйлари. 12.35 — «Олмалиқ рух заводи қурилишида» (русча). 13.30—СССР Большой театри солистларининг концерти. 15.15 — «Саломатлик — туман бойлик». 15.20 — Музыка маданияти радиоуниверситети. 16.10 — Улуғ Ватан уруши ғалабасининг 25 йиллиги олдидан. «Собир Раҳимов хотираси». Музикали-адабий композиция. 17.00 — Симфоник куйлар. 18.00 — «Юбилей объектида». 18.10 — «Нурхон» музикали драмасидан парчалар. 19.20 — Татар куйлари. 20.00 — «ЁШЛИК» радиостанциясининг программаси. 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат. 21.10 — Қишлоқ хўжалик ходимларининг талабларига мувофиқ концерт. 22.20 — Микрофон олдида ёш ижрочилар. 22.40 — В. И. Ленин ҳақида ҳикоялар. 23.15 — Мақом кечаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади.** 18.00 — Ўсмирлар учун эшиттириш.

Рус тилида: 18.30 — Телеянгиликлар. 18.45 — Илмий-оммабоп фильм. 19.15 — Ишчи—фахрли ном.

Ўзбек тилида: 20.00 — Телеянгиликлар. 20.15 — Халқ контроли экрани. 20.40 — Афсона ва куйлар. 20.30 — Ленинизм — давримиз байроғи. 21.45 — **«Узун мавсум»** (бадиий фильмнинг биринчи серияси).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — **Тошкент кўрсатади.** 20.00 — **Москва кўрсатувлари.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

19.30 — **Тошкент кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 26/II да **Чио-Чио-Сан,** 27/II да **Оққуш кўли.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 27/II да **Парвона.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 26/II да **Тошболта ошиқ,** 27/II да **Ажаб савдолар,** 28/II да **Паранжи сирлари.**

КИНО

Қирқ биринчи йил олмалари— «ЧАЙКА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун). САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 10 да, ва кеч 9 да).

Усмирлар (2 серия) — «ЎЗБЕКИСТОН» «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун). САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 1, 4, кеч 6 яримда).

Қашқир наъраси — «СПУТНИК» НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Антиқа кўргазма (эрталаб соат 10, кундуз 2, кеч 6 ва 9.40 минутда), **Виннету— аппачлар сардори** (кундуз соат 12, 4 ва кеч 8 да) — «МОСКВА».

Она муҳаббати (ўзбек тилида): **НАВОИЙ номли** (кундуз 4 яримда).

Я. М. СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

27 февралда

УЛУҒ ДОҲИЙМИЗ ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИННИ ШАРАФЛАЙМИЗ

ШЕЪРИЯТ КЕЧАСИ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Адҳам РАҲМАТ, Гулчеҳра ЖЎРАЕВА, САЙЕР, Зоҳиджон ОБИДОВ, Ўткир РАШИД, ТЎЛҚИН.

СССР халқ артисткаси, Давлат мукофотларининг лауреати ГАЛИЯ ИЗМАЙЛОВА

Ўзбекистон ССР халқ артисткаси Қундуз МИРКАРИМОВА. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Қувондиқ ИСКАНДАРОВ, Меҳри АБДУЛЛАЕВА.

Ўзбекистон ССР Ленин комсомоли мукофоти ва IX Жаҳон фестивалининг лауреати Одил КАМОЛХЎЖАЕВ.

СОЛИСТЛАР:

Комилжон БАРАТОВ, Неъматжон ҚУЛАБДУЛЛАЕВ, Хадича АЛИМАРДОНОВА, Олия ШАЙХУЛИСЛОМОВА, Карима ЎЗОҚОВА, Хайрулла ЛУТФУЛЛАЕВ, Алижон ҲАСАНОВ.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АНСАМБЛИ

Программани Бутуниттифоқ театрлар фестивалининг лауреати Зайтуна ТОЖИБОЕВА олиб боради.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида эрталаб соат 11 дан сотилади.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА

ТЕЗ КУНДА

ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

Эркин ВОҲИДОВ

«ОЛТИН ДЕВОР»

3 пардали комедия

Саҳнага қўювчи режиссёр — Ўзбекистон ССР халқ артисти, Абдулла Тўқай мукофоти лауреати — Т. У. ХЎЖАЕВ.

Режиссёр ассистенти — Б. ЙЎЛДОШЕВ.

Рассом — М. ЭШОНХЎЖАЕВ.

АСОСИЙ РОЛЛАРДА

Ўзбекистон ССР халқ артистлари: Ғани АЪЗАМОВ, Амин ТУРДИЕВ, Сайфи ОЛИМОВ, Кудрат ХЎЖАЕВ, Сабохон КАРИМОВА, Тўғон ШУКУРОВ ва ЎзССРда хизмат кўрсатган артистлар: Ойдин НОРБОЕВА, Рихси ИБРОҲИМОВА, Турғун ХОНТЎРАЕВлар иштирок этадилар.

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ кафедралар бўйича профессор-ўқитувчилар составидаги вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

илмий коммунизм (2 ўрин, ўзбек ва рус тилида) олий математика, қишлоқ хўжалик корхоналари (сув хўжалиги иқтисоди бўйича)ни ташкил қилиш ва иқтисод — ассистентлар;

сиёсий иқтисод, инженерлик конструкциялари, асос ва пойдеворлар, химия — доцентлар ва катта ўқитувчилар;

гидрогеология — профессор ва ассистент;

қурилиш механикаси, физика — доцентлар ва ассистентлар;

қишлоқ хўжалик мелиорацияси ва сув таъминоти — доцентлар;

чизма геометрия ва чизмачилик, рус тили, тупроқшунослик ва ер ишлари, машина-трактор парки эксплуатацияси — катта ўқитувчилар;

электр симлари — катта ўқитувчи ва ассистент.

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Ҳужжатлар: Тошкент шаҳар, Учительский кўчаси, 39- уй, кадрлар бўлими, 130- хонага юборилсин.

«ЎЗГИПРОТЯЖПРОМ» ИНСТИТУТИГА

Тажрибали лойиҳачилар: катта инженер, инженер, иссиқлик техникаси ва сантехника, вентиляция ва иситиш, сув таъминоти ва канализация мутахассисликлари бўйича катта техниклар ҳамда техниклар; саноат ва граждан қурилиш бўйича қурувчилар, архитекторлар (саноат тармоқлари ва бош план лойиҳаси билан таниш бўлган) ташқи ва умумий электр таъминоти бўйича мутахассислар, сметачилар, машинисткалар, бино хизмати бўйича ишчилар

КЕРАК

Иш ҳақи биринчи юқори категория бўйича.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 88 уй (3 трамвайнинг «Дархон», 3, 4, 5-троллейбуснинг «Урицкий номли майдон» бекатлари).

1 ГРУППАЛИ «ЎЗКОЛХОЗПРОЕКТ» институтига

бош мутахассислар: водопровод ва канализация бўйича, иситиш ва вентиляция, смета иши бўйича, электротехника, йиғма темир-бетон технологияси, ёғочсозлик; керамика ишлаб чиқариш бўйича техника бўлими бошлиғи.

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар. Урицкий кўчаси, 7 уй, кадрлар бўлими.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт —331216. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка —337343. Корректура — 337132. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 43—65. Бухоро 3—31—42. Қарши —38—42. Нукус —42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Урганч 34—55. Гулистон —22—09.

№ Г. — 47. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Р. 01271.